

ปัจจัยกำหนดวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงาน
สังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา 761 427 สัมมนาปัญหาทางธุรกิจ

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ปัจจัยกำหนดวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงาน
สังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา 761 427 สัมมนาปัญหาทางธุรกิจ

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ที่ประชุมสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณาแล้ว
อนุมัติให้การวิจัย เรื่อง “ปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษา
ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร ” เสนอโดย
นางสาวนลัทพร กาฬภักดี และ นางสาวนุชนาง สุนทรกำจรพานิช มีคุณค่าเพียงพอที่จะเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาในรายวิชาสัมมนาปัญหาทางธุรกิจ ตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ

.....
(อาจารย์ ดร.ชนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ)
หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์ ดร.ชนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ
คณะกรรมการสอบสัมมนาปัญหาทางธุรกิจ

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ประพล เปรมทองสุข)
..... / /

(อาจารย์ ดร.ชนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ)
..... / /

..... กรรมการ
(อาจารย์ปริญญา หรุ่นโพธิ์)
..... / /

12510075 , 12510084 : สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป

คำสำคัญ : การวางแผนการใช้ชีวิต / เกษียณอายุราชการ

นลัทพร กาพักดี และ นุชนาถ สุทรทจักรพานิช : ปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ : กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร (THE FACTORS AFFECTING PLANNING FOR LIFE AFTER RETIREMENT : A CASE STUDY OF THE OFFICERS OF DEPARTMENT OF FISHERIES KASET-KLANG, CHATUCHAK, BANGKOK.) อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ธนิษฐ์ รัตนพงษ์ภิญโญ. 83 หน้า.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 128 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าประชากรส่วนใหญ่มี ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้องการมีรายได้เพื่อการออม ปัจจัยด้านสุขภาพกาย ได้แก่ การสูบบุหรี่และดื่มสุราเป็นประจำ มีผลกระทบต่อสุขภาพ และปัจจัยด้านสุขภาพจิต ได้แก่ มีสุขภาพจิตที่ดี

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ควรมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตก่อนการเกษียณอายุราชการ รวมทั้งการปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอและการจัดหากิจกรรมหรือจัดการฝึกอบรมให้กับพนักงานของหน่วยงาน ทำให้วางแผนการใช้ชีวิตหลังการเกษียณอายุราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระดับปริญญาตรี

คณะวิชาการจัดการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา 1. 2.

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลุล่วงได้ด้วยดี จากความช่วยเหลือและอนุเคราะห์จากบุคคลเหล่านี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่มีความกรุณาเสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา ติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขตลอดระยะเวลาการทำวิจัย ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์คณะวิทยาการจัดการทุกท่านที่ได้สั่งสอนอบรมผู้วิจัยขณะที่ศึกษาอยู่ จนสำเร็จหลักสูตรและให้แนวคิดในการทำงานวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถามที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและบุคคลในครอบครัว ที่ได้สนับสนุนและคอยให้กำลังใจในการทำงานวิจัยเสมอมา ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ก
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
	กิตติกรรมประกาศ	จ
	สารบัญตาราง	ช
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์	4
	ขอบเขตการวิจัย	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	ประวัติของกรมประมง	10
	ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้สูงอายุ	14
	ทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน	14
	ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์	15
	การเกษียณอายุการทำงาน	16
	ความหมายและแนวคิดการเกษียณอายุการทำงาน	16
	ทฤษฎีการเกษียณอายุการทำงาน	18
	ผลกระทบการเกษียณอายุการทำงาน	19
	การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงาน	20
	การวางแผนหลังการเกษียณอายุการทำงาน	31
	การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานกับปัจจัยทางชีวสังคม	32
	นโยบาย สวัสดิการและการช่วยเหลือจากภาครัฐ	37
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
3	วิธีดำเนินการวิจัย	45
	ประชากร	45
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45

บทที่	หน้า
การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ขั้นตอนดำเนินงานการวิจัย	50
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	51
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและสุขภาพ	56
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ	62
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปผลการวิจัย	66
อภิปรายผลการวิจัย	68
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	69
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก แบบสอบถาม	76

ประวัติผู้วิจัย

82

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละจำแนกตามเพศ	51
2	จำนวนและร้อยละจำแนกตามอายุ	52
3	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพ	52
4	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับการศึกษา	53
5	จำนวนและร้อยละจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	53
6	จำนวนและร้อยละจำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือน	54
7	จำนวนและร้อยละจำแนกตามผู้ที่อยู่ในอุปการะ	54
8	จำนวนและร้อยละจำแนกตามที่อยู่อาศัย	55
9	จำนวนและร้อยละจำแนกตามโรคประจำตัว	55
10	จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทของการใช้จ่าย	56
11	จำนวนและร้อยละจำแนกตามภูมิลำเนา	56
12	จำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามปัจจัยด้านสังคม	57
13	จำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	58
14	จำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามปัจจัยด้านสุขภาพ	59
15	จำนวนและร้อยละจำแนกตามลักษณะการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ	62
16	จำนวนและร้อยละจำแนกตามลักษณะการรับเงินสวัสดิการ	63
17	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่อสัปดาห์	63
18	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความถี่ในการทำกิจกรรมต่อสัปดาห์	64
19	จำนวนและร้อยละจำแนกตามช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม	64
20	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม	65
21	จำนวนและร้อยละจำแนกตามบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม	65

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อโลกมีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะสาขาการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก จึงส่งผลให้อัตราการเกิดลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น และสัดส่วนของผู้สูงอายุมีมากขึ้นตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรนี้ กำลังเกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศทั่วโลก ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อทุกคนในสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เช่น การบริโภค การลงทุน การออม ตลาดแรงงาน ระบบการจ่ายเบี้ยบำนาญ การเก็บภาษี การให้บริการสาธารณสุข สถาบันครอบครัว แบบแผนการอยู่อาศัย การย้ายถิ่น เป็นต้น

สถานการณ์ของประเทศไทยก็ดำเนินไปเช่นเดียวกับนานาประเทศ กล่าวคือ การดำเนินนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาวขึ้น และมีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความรู้และทักษะในการป้องกันและดูแลสุขภาพ ตลอดจนการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลสำเร็จดังกล่าวทำให้ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร กล่าวคือ ประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2553) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2542-

2559 ของคณะทำงานคาดประมาณประชากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ที่คาดประมาณว่า ประชากรในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี

ข้อมูลสถิติประชากรของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งประมวลผลจากฐานข้อมูล “ทะเบียนราษฎร์” ของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบเช่นเดียวกันว่า จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี และมีความสอดคล้องกับข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ พ.ศ.2547 โดยข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย คาดว่า พ.ศ.2547 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดทุกช่วงอายุ คิดเป็นร้อยละ 10.2

ส่วนข้อมูลสถิติประชากร พบว่า พ.ศ.2547 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดทุกช่วงอายุ คิดเป็นร้อยละ 10.18 ทั้งนี้ ได้มีการคาดประมาณกันว่า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ.2570 (คณะทำงานคาดประมาณประชากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี 2552)

เรื่อง การเกษียณอายุ (Retirement) โดยหลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้อธิบายว่าเป็นการพ้นหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานที่ตนเองทำอยู่แต่เดิม ตามโครงสร้างอายุของคนที่ทำงานที่องค์กรได้กำหนดกฎเกณฑ์มาอย่างชัดเจน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าหลังจากนี้ผู้ที่เกษียณอายุจะไม่สามารถทำงานได้ หรือมีประสิทธิภาพการทำงานลดน้อยถอยลงแต่อย่างใด ในทางกลับกันหลายๆคน หลังเกษียณอายุแล้ว ได้มีการวางแผนการทำงานของตนเองที่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะว่าในระหว่างที่ทำงานหลักอยู่เดิมนั้น เขาได้ทำงานที่ควบคู่กันไปในช่วงนั้นด้วย หรือมีครอบครัวที่ทำธุรกิจอยู่แต่เดิม บางคนอาจจะเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ในลักษณะงานใหม่ที่ตนเองประเมินแล้วว่าสามารถทำได้ ซึ่งอาจจะรุ่งเรืองและก้าวหน้ากว่างานเดิมที่เคยทำมาอย่างยาวนานก็เป็นไปได้ เพราะสิ่งสำคัญคือ “การวางแผนหลังเกษียณอายุเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี” (Living Well and Retirement Planning) เพราะถ้าหากคนที่เกษียณอายุมีการวางแผนชีวิตที่ดีแล้ว อย่างน้อยความสุขที่แท้จริงก็จะเกิดขึ้นได้ (ชินพันธุ์ ฤกษ์จำนง และ เขษจุภูมิ วรรณไพศาล 2549)

สำหรับในวัยสูงอายุคือ ช่วงอายุหลัง 60 ปีขึ้นไป หรือในทางราชการจะใช้คำว่าเกษียณอายุ เรื่องของการเกษียณอายุการทำงาน ถือเป็นเรื่องปกติที่คนทำงานในทุกสาขาอาชีพหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งการเกษียณด้วยอายุตัว หรือการเกษียณตัวเองจากสภาพร่างกายหรือสภาพแวดล้อมซึ่งก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล แต่โดยปกติจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 55-60 ปี ขึ้นอยู่กับอาชีพของแต่ละคน แต่สำหรับผู้ที่รับราชการตามระเบียบข้าราชการพลเรือน กำหนดให้ข้าราชการเกษียณอายุเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเมื่อมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ (วิสิฐ ตันติสุนทร 2550)

พจนานุกรมฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาภาวะพึ่งพิงของประชากรสูงอายุที่มี

สัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น แต่ประชากรวัยทำงานกลับมีสัดส่วนลดลง โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมาณการว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.3 ในปี 2563 ซึ่งหมายความว่า อัตราส่วนของวัยแรงงานต้องรับภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เข้าสู่ภาวะพึ่งพิงสูงขึ้นอีก ขณะที่การสำรวจรายได้ของผู้สูงอายุในปี 2550 พบว่า ผู้สูงอายุไทยมีรายได้ต่ำมาก โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 833 บาทต่อเดือนมีประมาณ ร้อยละ 16 ต่ำกว่า 1,666 บาทต่อเดือน ร้อยละ 17 หากประเมินอย่างคร่าวๆ ประมาณร้อยละ 30 ของประชากรผู้สูงอายุมีฐานะยากจน ซึ่งแหล่งรายได้สำคัญมาจากบุตร ร้อยละ 52 และมาจากการทำงาน บำนาญและเงินออมของตนเอง ร้อยละ 39 ดังนั้นเมื่อเข้าสู่วัยชรา ผู้สูงอายุเหล่านั้นจึงต้องพึ่งพิงบุตรหลานตลอดจนความช่วยเหลือจากรัฐ

และหากความช่วยเหลือจากรัฐนั้นต้องมาจากภาษีของประชากรวัยทำงาน ในอนาคตอันใกล้นี้ ภาระแบกรับเหล่านี้จะกลายเป็นภาระที่หนักมากสำหรับประชากรวัยทำงาน จากงานวิจัยการสำรวจภาวะการทำงานของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องการทำงานแม้พ้นวัยเกษียณอายุแล้วก็ตาม เพราะคิดว่าตนยังคงมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะทำงานต่อและไม่ต้องการเป็นภาระแก่บุตรหลาน ทั้งนี้ประมาณการแล้ว มีผู้สูงอายุร้อยละ 30 ที่ต้องการทำงานแต่ว่างงาน และยังพยายามหางานทำอยู่ แต่จากการประมาณการความต้องการจ้างแรงงานผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ถึง 2562 พบว่า ความต้องการจ้างแรงงานผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.5 ต่อปีเท่านั้น ดังนั้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มโอกาสและการสร้างงานให้กับผู้สูงอายุจึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากจะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพต่อไปแล้ว จะช่วยเพิ่มช่วงเวลาการออมสำหรับใช้ในยามชราภาพและลดช่วงเวลาการเป็นภาระต่อรัฐและประชากรในวัยทำงานได้ (ลัดดา คำรณการเลิศ 2553)

ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยและการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ เป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงความต้องการการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ โดยเฉพาะกรณีของข้าราชการ ซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญของประเทศไทย และผู้วิจัยเห็นว่าข้าราชการของกรมประมง เกษตรกลาง กรุงเทพมหานคร นั้นมีประชากรที่อยู่ในช่วงใกล้เกษียณอายุ จึงนำมาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากแนวคิดในการก้าวสู่วัยแห่งการเกษียณ แน่นนอนว่าความคิด ความรู้สึก และความหมายของการเกษียณ สำหรับแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับทัศนคติ และความพร้อมของแต่ละบุคคล ถ้าเป็นผู้ที่มีการเตรียมตัวและวางแผนล่วงหน้าไว้เป็นอย่างดี ก็จะไม่กังวลกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิต และอาจมีความสุขเสียด้วยซ้ำที่จะได้พ้นจากภาระหน้าที่การงานเสียที แต่สำหรับผู้ที่ไม่ขาดการเตรียมความพร้อม การเกษียณอาจส่งผลในทางลบมากกว่า ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนวิถีชีวิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย สาเหตุต่าง ๆ อาทิ การหมดอำนาจและบทบาทในทางสังคม การสูญเสียรายได้ อันเป็นเหตุให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเงิน เป็นต้น ต้องเตรียมตัวเองให้มีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอีกหลาย ๆ ปีข้างหน้า หลังจากเกษียณไปแล้ว จะยังคงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต เพราะสมัยนี้ด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ และแนวโน้มการให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพสภาพ ทำให้อายุขัยเฉลี่ยของมนุษย์มีระยะเวลายาวนานขึ้น และทำให้ การเกษียณ เป็นเรื่องของการกำหนดเวลาเพื่อพ้นจากการทำงานเท่านั้น ไม่ใช่ว่าคนอายุ 60 ปี จะต้องเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นผู้สูงอายุ เสมอไป อย่างเช่นในอดีต ดังนั้นเพื่อให้การดำรงชีวิตภายหลังเกษียณเป็นไปอย่างราบรื่นและมีความสุข ผู้เกษียณอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญ เนื่องจากข้อมูลจากประเด็นนี้ มีความสำคัญใน

การวางแผนการใช้ชีวิตให้แก่ผู้เกษียณอายุ เพื่อให้ผู้เกษียณอายุได้รับในสิ่งที่ตนต้องการ การเกษียณอายุนับว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นพอๆกับการวางแผนการศึกษาในวัยเด็กและการวางแผนการทำงาน การวางแผนที่ดีจะเป็นแนวทางสู่ชีวิตที่มีความสุข เมื่อเกษียณอายุแล้วถือเป็นโอกาสที่จะได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของชีวิตหรือเริ่มต้นชีวิตใหม่

วัตถุประสงค์

เพื่อการศึกษาวิจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษาข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาวิจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังราชการ กรณีศึกษาข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้จากการออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร และใช้การสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูล และข้อมูลทุติยภูมิได้จากการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด บทความ วารสาร อินเทอร์เน็ต รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยเลือกเฉพาะผู้ที่มีอายุระหว่าง 50-60 ปี

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม 2554

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสุขภาพ
2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร

กรอบความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ ทฤษฎีกิจกรรมของ Barrow & Smith ,ทฤษฎีกิจกรรมของ Robb ,ทฤษฎีกิจกรรมของ Atcheley ,ทฤษฎีความต้องการของ Maslow ,ทฤษฎีความต้องการของ McClelland ,แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ ,ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ,สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์เป็นตัวแปรที่จะศึกษาความสัมพันธ์ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

- ปัจจัยด้านส่วนบุคคล
 - เพศ
 - สถานภาพ
 - ระดับการศึกษา
 - ระดับรายได้
 - ผู้อยู่ในอุปการะ
 - ภูมิลำเนา
- ปัจจัยด้านสังคม
 - บทบาททางสังคมในปัจจุบัน
 - สวัสดิการของภาครัฐ
- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
 - ความต้องการรายได้หรือผลตอบแทน
- ปัจจัยด้านสุขภาพ
 - สุขภาพกาย
 - สุขภาพจิต

ตัวแปรตาม

- การวางแผนการใช้ชีวิต
หลังเกษียณอายุราชการ
- การประกอบอาชีพ
 - การใช้ชีวิต
กับครอบครัว
 - การท่องเที่ยว
 - การทำประโยชน์
เพื่อสังคม

ระดับปริญญาตรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบปัจจัยที่ใช้กำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการวางแผนชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ
3. ภาครัฐสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางสนับสนุนการสร้างอาชีพเสริมให้ผู้ที่เกษียณอายุราชการได้

นิยามคำศัพท์

1. การวางแผน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจในปัจจุบันว่าทำอะไร ทำโดยใครและทำเพื่ออะไร สำหรับการปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้ปัจจัยต่างๆและมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพที่สุด
2. การวางแผนการใช้ชีวิต หมายถึง การเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการเตรียมความพร้อมเพื่อการประกอบอาชีพ การใช้ชีวิตกับครอบครัว การท่องเที่ยวและการทำประโยชน์เพื่อสังคม
3. การวางแผนการใช้ชีวิตด้านส่วนบุคคล หมายถึง การเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีความเกี่ยวข้องกับสถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ที่จะส่งผลต่อการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ
4. ปัจจัยด้านสังคม หมายถึง การเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต มีความเกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมในปัจจุบัน สวัสดิการของภาครัฐ ที่จะส่งผลต่อการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ
5. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ในเรื่องเกี่ยวข้องกับความต้องการรายได้หรือผลตอบแทน
6. การวางแผนการใช้ชีวิตด้านสุขภาพ หมายถึง การเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ในเรื่องเกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกายและจิตใจ
7. สุขภาพกาย หมายถึง ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายที่มีเพียงพอที่จะสนับสนุนให้ทำงานต่อหลังจากการเกษียณอายุ เช่น ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น
8. สุขภาพจิต หมายถึง ภาวะความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจที่ไม่ตึงเครียด หรือความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีความขัดแย้งกันภายในจิตใจที่ทำให้สามารถทำงานหลังเกษียณอายุได้ เช่น คนที่มีสุขภาพจิตดี ไม่เครียด เป็นต้น

9. ข้าราชการ หมายถึง บุคคลซึ่งรับการบรรจุแต่งตั้งให้รับราชการปฏิบัติหน้าที่ สังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร

10. กรมประมง หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ทำการศึกษา ค้นคว้า ตำรวจ วิจัย วิเคราะห์ทดลอง ด้านวิชาการของประมง ตลอดจนทำการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนา อาชีพที่เกี่ยวกับการประมงของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ปัจจุบันเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

11. บทบาททางสังคมในปัจจุบัน หมายถึง สถานภาพและตำแหน่งในการทำงานของแต่ละบุคคลตามสภาพจริงในปัจจุบันของผู้ที่จะเกษียณอายุราชการ พฤติกรรมที่แต่ละบุคคลกระทำกิจกรรมต่างๆในสภาพจริง ในการตอบสนองต่อข้อกำหนดต่างๆในตำแหน่งที่กำลังดำรงอยู่

12. การปรับตัว หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

13.สวัสดิการของภาครัฐ หมายถึง การจัดสวัสดิการสังคมบริการพื้นฐานด้านต่างๆของภาครัฐให้กับผู้เกษียณอายุหรือผู้สูงอายุตามความต้องการและความจำเป็น

14. การออม หมายถึง เงินที่สะสมไว้ใช้ในยามจำเป็นหรือไว้ใช้หลังจากเกษียณอายุโดยอาจได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย เช่น การฝากธนาคาร

15. ผู้อยู่ในอุปการะ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในความดูแลและการเลี้ยงดูของผู้ที่จะเกษียณอายุ

16. ระเบียบรายได้ หมายถึง รายได้หรือจำนวนเงินที่บุคคลได้รับจากการทำงานในแต่ละเดือนก่อนการเกษียณอายุ

17. ความต้องการรายได้หรือผลตอบแทน หมายถึง รายได้หรือผลตอบแทนที่บุคคลคาดว่าจะได้รับหลังจากการเกษียณอายุราชการ

18. ภูมิปัญญา หมายถึง ดินที่อยู่อันเป็นแหล่งกำเนิดของบุคคลที่จะใช้ในการดำรงชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

19.การประกอบอาชีพ หมายถึง การทำมาหากิน ทำธุรกิจ ตามความชอบหรือความถนัด เพื่อก่อให้เกิดรายได้หรือผลกำไร ของบุคคลหลังจากการเกษียณอายุราชการ

20.การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานหรือเพื่อหาความรู้ของบุคคลหลังจากเกษียณอายุราชการ

21.การทำประโยชน์เพื่อสังคม หมายถึง การทำกิจกรรมต่างๆเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมหลังจากการเกษียณอายุ

22.การใช้ชีวิตกับครอบครัว หมายถึง การยุติการทำงานประจำและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บ้านหลังจากการเกษียณอายุ อาจมีกิจกรรมสังคมในหมู่คนรุ่นเดียวกัน เช่น การทำบุญ การท่องเที่ยว เป็นต้น ต้องการให้ลูกหลานอยู่ดูแลเอาอกเอาใจและมียึดศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณราชการ กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร” มีแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา ภารกิจ และโครงสร้างของกรมประมงเกษตรกลาง
2. ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้สูงอายุ
 - 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน
 - 2.2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์
3. การเกษียณอายุการทำงาน
 - 3.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุการทำงาน
 - 3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกษียณอายุการทำงาน
 - 3.3 ผลกระทบที่เกี่ยวข้องจากการเกษียณอายุการทำงาน
 - 3.4 การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน
 - 3.4.1 ความสำคัญและประโยชน์ของการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน
 - 3.4.2 ประเภทของการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน
 - 3.5 การวางแผนหลังการเกษียณอายุการทำงาน
4. การศึกษาพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานกับปัจจัยทางจิตสังคม
5. นโยบายสวัสดิการและการช่วยเหลือจากภาครัฐ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประวัติความเป็นมา ภารกิจ และโครงสร้างของกรมประมง

ตามพระราชบัญญัติในเรื่องของสัตว์น้ำและเครื่องมือทำการประมง ในอดีตยังไม่มีกรรรวบรวมให้เป็นหมวดหมู่ก่อนข้างกระทรวงการประมง ในลักษณะต่างๆ ข้อความยังไม่ชัดเจน ใน ร.ศ. 120 (ปี พ.ศ.2444) ได้โปรดให้มีการรวบรวมพระราชบัญญัติเหล่านี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการทางการประมงของไทย (กรมประมง 2553) เริ่มจัดการบริหารจัดการทางการประมงขึ้น ในปี พ.ศ. 2444 โดยให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ได้สั่งการให้กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีค่าน้ำ ในปี 2457 และได้สั่งการให้มีการจัดและบริหารทางการประมง เพื่อการมุ่งประโยชน์ 3 ประการ คือ 1. การสร้างผลผลิตอาหารสัตว์น้ำให้มีปริมาณเพียงพอแก่ประชาชนในประเทศ 2. การสร้างผลผลิตสัตว์น้ำให้เป็นรายได้ของประเทศ 3. การเก็บภาษีอากรสัตว์น้ำ แต่ในความเป็นจริงแล้วการบริหารจัดการทางการประมงเน้นทางการเก็บภาษีเพียงอย่างเดียวในขณะนั้นเพราะว่าในช่วงนี้ยังขาดผู้มีความรู้ทางการประมง จึงได้หาผู้มีความรู้ทางด้านนี้เข้ามาช่วยดูแลซึ่งได้แก่ ม.ร.ว.ศุภวรรณ สนิทวงศ์ โดยท่านสังเกตเห็นว่าสัตว์ที่ทำนได้สำรวจในพื้นที่ของเขตพื้นที่ทำนในอำเภอรังสิตเดิมมีปลาชุกชุมมาก แต่เมื่อมีการจับอยู่ตลอดเวลาทำให้ปลาปริมาณลดลงและมีขนาดเล็ก ท่านจึงตระหนักว่าถ้าปล่อยให้เป็นเช่นนี้ปลาจะสูญพันธุ์ ท่านจึงได้นำความมาปรึกษาท่านเจ้าพระยาพลเทพฯ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐบาล (ในสมัยรัชกาลที่ 6) ซึ่งรัฐบาลในขณะนั้นก็เห็นด้วย จึงจัดให้มีการจัดการทางการประมงขึ้น

เมื่อได้จัดแบ่งหน้าที่กันเรียบร้อยเรียบร้อยแล้ว เฉลิม โกมลาลกุล ณ นคร ได้จัดตั้งหน่วยเพาะพันธุ์ปลาหรือหน่วยงานบำรุงและรักษาสัตว์น้ำ ขึ้นในปี 2464 โดยให้ขึ้นตรงต่อกระทรวงเกษตราธิการ และพระยาเมธีบริบาลได้เสนอกระทรวงเกษตราธิการว่าจะหาบาท Dr. Hugh M. Smith, MD, LL.D. ผู้เคยเป็น Commissioner of fisheries U.S.A. ให้เข้ามาเป็น Adviser in fisheries to His Siamese Majesty's Government ในปี 2466 โดยจัดสำนักงานให้ที่วังสุริยง (นางเล็ง) งานขึ้นแรกที่ต้องทำคือการสำรวจว่าสัตว์น้ำที่มีอยู่ในประเทศไทยมีมากน้อยเท่าใด เพื่อนำมาประกอบการเพาะพันธุ์ การบำรุงพันธุ์พันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อขยายผลในเชิงอุตสาหกรรมต่อไป ซึ่งผลในการสำรวจจะจำแนกในทางชีววิทยา โดยมีภาพประกอบและจัดรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ โดยการสำรวจในน่านน้ำจืด และในน่านน้ำทะเล ทั้งราชอาณาจักรไทย และจัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งยังได้เขียนหนังสือที่กล่าวถึงทรัพยากรในประเทศไทยซึ่งรู้จักในนามของหนังสือ "อนุกรมวิธาน" และเขียนบทวิจารณ์ถึงทรัพยากรของประเทศไทยพร้อมทั้งให้คำอธิบายและรายละเอียดและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำของประเทศไทย โดย

เขียนหนังสือที่ชื่อ A Review of the Aquatic Resources and Fisheries of Siam, with Plans and Recommendation for the Administration, Conservation and Development เสนอต่อกระทรวงเกษตรธิการและได้นำเสนอทูลเกล้าฯและอนุมติให้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ หลังจากนั้นก็มี การบำรุงพันธุ์ สัตว์น้ำ สมเด็จพระราชบิดามหิตลอคฤเดชกรมหลวงสงขลานครินทร์ ประทานทรัพย์ส่วน พระองค์เป็นทุนให้กระทรวงเกษตรธิการจัดส่งข้าราชการหรือนักเรียน จำนวน 2 ทุนเพื่อให้ไป ศึกษาเล่าเรียนทางด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตลอดระยะเวลา 6 ปี เจ้าพระยาพลเทพ เสนาบดี กระทรวงเกษตรธิการ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้นำความในโครงการเพาะพันธุ์ปลาขึ้นกราบบังคมทูลพร้อมทั้งนำพระ ประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) ในเรื่องที่ประทานพระกรุณาอุดหนุนการศึกษาวิชาเพาะพันธุ์ปลา ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด กระหม่อมพระราชทานพระบรม ราชานุญาตให้กระทรวงเกษตรธิการ รับฉลองพระเดช พระคุณตามประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ กระทรวงเกษตร ธิการ จึงประกาศคัดเลือกบุคคลเพื่อสอบคัดเลือกทุนในการไปศึกษาทางด้านการประมง ในชุดแรก เพื่อศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 2469 มีผู้รับทุนในครั้งแรก 2 ทุนคือหลวงจุลชีพพิชชา ธร (จุล วัจนคุปต์) และนายบุญ อินทร์มพรรษ์ ในนามของทุน "มหิตล" แต่ทุนยังเหลืออยู่จึงเปิด คัดเลือกเพิ่มอีก และผู้ที่สอบคัดเลือกผ่านคือ นายโชติ สุวัตถิ และต่อมาก็ได้มีพระบรมราช โองการ ลงวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2469 ให้ตั้งกรมรักษาสัตว์น้ำขึ้นในกระทรวงเกษตรธิการ ได้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ดร.ฮิว แมคคอร์มิค สมิท เป็นเจ้ากรมรักษาสัตว์น้ำ สำหรับที่ตั้งกรม รักษาสัตว์น้ำก็ยังคงตั้งอยู่ ณ ที่เดิม ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2471 หลวงจุลชีพพิชชาธร (จุล วัจน คุปต์) นักเรียนทุนของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกได้สำเร็จ การศึกษา กระทรวงเกษตรธิการ ได้มีคำสั่งบรรจุเข้ารับราชการเป็นผู้ช่วยเจ้ากรมรักษาสัตว์น้ำ และได้มีพระบรมโองการ ให้ตั้งกรมรักษาสัตว์น้ำขึ้นในกระทรวงเกษตรธิการ เมื่อรัฐบาลได้ ประกาศตั้งกรมรักษาสัตว์น้ำ ในปีเดียวกัน ในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2469 ก็ได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ ดร.ฮิว แมคคอร์มิค สมิท เป็นเจ้ากรมรักษาสัตว์น้ำ ต่อมา หลวงจุลชีพพิชชาธร (จุล วัจนคุปต์) ได้สำเร็จการศึกษาและดูงานเสร็จได้เดินทางกลับมากระทรวงเกษตรธิการ ได้มี คำสั่งบรรจุเข้ารับราชการ เป็นผู้ช่วยเจ้ากรมรักษาสัตว์น้ำ ส่วนนายบุญ อินทร์มพรรษ์ ซึ่งเป็น นักเรียนทุนของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศ อดุลยเดชวิกรม ได้สำเร็จการศึกษาและเสร็จสิ้นการดูงาน ได้เดินทางกลับถึงประเทศไทย กระทรวงเกษตรธิการ ได้มีคำสั่งบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่ง ปลัดกรมชั้น 2 กรมรักษาสัตว์น้ำ เมื่อเจ้าพระยาพลเทพได้กราบบังคมลาออก จากตำแหน่ง

เสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพิชัยญาติ (ดั่น บุนนาค) เป็นเสนาบดี กระทรวงเกษตรราชการสืบต่อไป ส่วนราชการกระทรวงเกษตรราชการเมื่อ พ.ศ.2473 ได้แบ่งออกเป็น 10 กรม และยังคงมีกรมรักษาสัตว์น้ำรวมอยู่ด้วย ในปี พ.ศ. 2474 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หลวงจตุชีพพิชชาธร (จตุ วัจนคุปต์) เป็นเจ้ากรมรักษา สัตว์น้ำ และย้ายกรมรักษา สัตว์น้ำจากวังสุริยา (นางเลิ้ง) ไปตั้งอยู่ในอาคารที่เคยเป็นกรมเพาะปลูก บริเวณกระทรวงเกษตรราชการ

ปี พ.ศ.2475 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วก็ได้พระกรุณาโปรดเกล้าฯ เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์ (ม.ร.ว. สท้าน สนิทวงศ์) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรพาณิชย์การ โดยให้รวมกระทรวงเกษตรราชการกับกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เป็นกระทรวงเดียวกัน เรียกว่า กระทรวงเกษตรพาณิชย์การ แบ่งส่วนราชการเป็น 13 กรม มีกรมประมงรวมอยู่ด้วย ในปี พ.ศ.2477 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หลวงจตุชีพพิชชาธร (จตุ วัจนคุปต์) เป็นอธิบดีกรมการประมงต่อมาได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม แก้ไขเพิ่มเติม แยกกระทรวงเกษตรราชการเป็นกระทรวงหนึ่งต่างหากจากกระทรวงเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2487 นายจตุ วัจนคุปต์ ได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งอธิบดีกรมการประมง เพื่อไปเป็นผู้จัดการบริษัท ประมงไทย จำกัด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายบุญ อินทร์มพริย ข้าราชการชั้นพิเศษ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการประมง ตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2487

ในปี พ.ศ. 2496 กรมการประมงได้แบ่งส่วนราชการใหม่ โดยได้เพิ่มกองคุ้มครองขึ้นอีก 1 กอง ตามประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2496 กระทรวงเกษตรได้เปลี่ยนนามกรมต่างๆ คือ กรมกสิกรรม กรมประมง กรมปศุสัตว์ ในปี พ.ศ.2500 กรมประมงได้ย้ายที่ตั้งจากที่ทำการเดิมในขณะนั้น คือตึกกระทรวงศึกษาธิการเดิม ไปตั้งรวมอยู่กับกระทรวงเกษตร ณ ถนนราชดำเนิน จากการประเมินผลของการพัฒนาการประมงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติทำให้ทราบว่า ยังเป็นอุปสรรคสำคัญทำให้การพัฒนาการประมงไม่อาจบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนและการช่วยเหลือ โครงการพัฒนาการประมงให้สามารถดำเนินได้อย่างราบรื่นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 ตราพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการกรมประมงขึ้นใหม่ อันเป็นผลให้กรมประมงต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบกว้างขวางมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ได้ริ่ยมอบหมาย ให้มีหน้าที่ในการศึกษาวิจัยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ค้นคว้าและทดลองเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ การรวบรวมข้อมูล สถิติ ความรู้เกี่ยวกับการประมง การอนุรักษ์ชลสมบัติ การพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์การประมง ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ

อุตสาหกรรมสัตว์น้ำ รวมทั้งการสำรวจแหล่งประมงตลอดจนการส่งเสริมและเผยแพร่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ งานอาชีพการประมงอื่น ๆ และการควบคุมกิจการประมงให้เป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในปัจจุบันกรมประมงเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจในการศึกษา ค้นคว้า สำรวจด้านวิชาการทุกสาขาวิชาการของการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ การรวบรวมข้อมูล สถิติ ความรู้เกี่ยวกับการประมง ตลอดจนการอนุรักษ์ชลสมบัติ การพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการประมง ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ อุตสาหกรรมสัตว์น้ำ รวมทั้งการสำรวจแหล่งประมง ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการประมง และเผยแพร่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ งานอาชีพการประมงอื่น ๆ ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ควบคุมกิจการประมงให้เป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ปัจจุบันยังรวมถึงมุ่งเน้นการเลี้ยงปลาและการทำประมงน้ำจืดในช่วงแรกของการทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อมาจึงศึกษาค้นคว้าการเพาะเลี้ยงกุ้งในที่ดินชายฝั่งทะเลและพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันได้ศึกษาค้นคว้าการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงให้ยั่งยืน

กรมประมงยังทำหน้าที่ในการงานสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ด้วยการดำเนินงาน ในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการประมงหลากหลายโครงการ อาทิ โครงการปลาพระราชทานเพื่อราษฎรไทย การอนุรักษ์พันธุ์ปลาไทย การขยายพันธุ์และเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาน้ำจืดของไทยเพื่อปล่อยคืนสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ การใช้ปลากำจัดน้ำเสีย โครงการส่งเสริมการขยายพันธุ์และเพาะเลี้ยงในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.นราธิวาส ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.จันทบุรี การเลี้ยงกุ้งกุลาดำแบบพัฒนา ในโครงการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.นครศรีธรรมราช ตลอดจนการสร้างเรือตามแนวพระราชดำริ เพื่อแจกจ่ายให้ชาวประมงชายฝั่งใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กรมประมงได้ดำเนินงานเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำทั้งน้ำจืดและทะเลตลอดถึงการดำเนินงานเพื่อการดูแลและเอื้ออำนวยให้กับธุรกิจการประมงเพื่อการส่งออกที่ในแต่ละปียังนำมาซึ่งรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องตลอดมาร่วม 84 ปี นับตั้งแต่มีการก่อตั้งกรมประมงขึ้นมา

โครงสร้างของกรมประมงเกษตรกลาง ประกอบด้วย กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง กองแผนงาน กองประมงต่างประเทศ ศูนย์สารสนเทศ กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานคุณภาพสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำกองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ กลุ่มตรวจสอบภายใน กลุ่มพัฒนาระบบ

บริหาร กลุ่มอำนวยการและประสานงานวิชาการ สำนักงานเลขานุการกรม สำนักวิจัยและพัฒนา ประมงน้ำจืด สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล สำนักบริหาร และจัดการด้านการประมง สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง สถาบันวิจัยและพัฒนา พันธุกรรมสัตว์น้ำ สำนักงานตรวจราชการกรม

2. ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้สูงอายุ

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson 's Theory of Development Stage)

2.1.1 การสร้างความรู้สึกรู้สึกไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ (อายุแรกเกิดถึง2 ขวบ) อีริกสันเห็นว่า พื้นฐานของการพัฒนาในขั้นต่อไป ขึ้นอยู่กับขั้นแรก เป็นระยะที่เด็กจะเกิด ความรู้สึกไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ ถ้าเด็กได้รับอาหาร น้ำ ความรัก ความเอาใจใส่และความใกล้ชิดจากมารดาหรือพี่เลี้ยงเป็นอย่างดี เด็กจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจและความอบอุ่นมั่นคง ในทางตรงข้ามถ้าถูกทอดทิ้งและมิได้ความรักจะเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจใครในวัยเด็กจะเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้แก่ บิดามารดาและหรือพี่เลี้ยงเป็นส่วนใหญ่

2.1.2 การสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่อมั่นในตน (อายุ 2 – 3 ปี) วัยนี้เด็กจะแสดงออกให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีความเป็นตัวของตัวเอง ในทางตรงข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับความสำเร็จหรือความพอใจ เด็กจะเกิดความอายและกลัวการแสดงออกกับบุคคลอื่น ๆ ได้

2.1.3 การสร้างความคิดริเริ่มหรือรู้สึกผิด (อายุ 3 – 5 ปี) วัยนี้เด็กจะเลียนแบบสมาชิกในครอบครัว ทดลองสิ่งใหม่ๆ ถ้าทดลองแล้วผิดพลาด เด็กจะเกิดความขลาดและหวาดกลัวในวัยนี้เด็กจะเกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัวและเด็กๆ นอกบ้าน

2.1.4 การสร้างความรู้สึกรู้สึกประสบความสำเร็จหรือรู้สึกด้อยค่า (อายุ 6 –12 ปี) วัยนี้เด็กจะเริ่มเกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้นตามลำดับ จะขยันเรียน ขยันอ่านหนังสือประเภทต่างๆ พุดคุยและอวดโชว์ความเด่นและความสามารถของตนเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ถ้าเด็กทำไม่ได้เขาจะผิดหวัง และมีความรู้สึกเป็นปมด้อย

2.1.5 การสร้างบุคลิกภาพหรือเอกลักษณ์ของตน (อายุ12-17ปี) วัยนี้เด็กจะสร้างเอกลักษณ์หรือบุคลิกภาพของตน โดยเลียนแบบจากเพื่อนๆหรือผู้ใกล้ชิด ถ้ายังสร้างเอกลักษณ์ของตนไม่ได้จะเกิดความว้าวุ่น ว้าเหว และหมดหวัง

2.1.6 ความรู้สึกว่าคุณมีเพื่อนหรืออ้างว้าง (อายุ17-21ปี) เป็นวัยที่เปลี่ยนไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำ ต้องการติดต่อและสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ จนเป็นเพื่อน

สนิทและหรือเป็นคู่ชีวิต ขอมที่จะเป็นผู้นำในบางขณะ ถ้าผิดหวังจะแยกตนเองออกจากสังคม หรือ อยู่ตามลำพัง ในวัยนี้จะมีเพื่อนรัก เพื่อนร่วมงานและเพื่อนสนิทเป็นจำนวนมาก

2.1.7 การสร้างความเป็นผู้ใหญ่ (อายุ 22-40ปี) เป็นวัยที่มีความรับผิดชอบ ในการเป็นบิดามารดาให้กำเนิดบุตรให้การอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา ให้ความรักและความเอาใจใส่ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่สมาชิกใหม่ทุกคน ถ้าพบกับความล้มเหลวในชีวิตเขาจะเป็นบิดามารดา ที่ดีไม่ได้

2.1.8 การสร้างความมั่นคงของชีวิต (ตั้งแต่ 40ปีขึ้นไป) เป็นวัยที่ต้องการ ความมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิต จะภาคภูมิใจในความสำเร็จแห่งชีวิตและผลงานของตน ถ้าผิดหวังจะ เกิดความรู้สึกล้มเหลวในชีวิต

จากทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน พบว่าพัฒนาการทางสังคมนำการสร้างความมั่นคง ของชีวิตในช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป เป็นวัยที่ต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต จึงนำไปสู่การวางแผนการใช้ชีวิตของบุคคลในช่วงอายุดังกล่าว

2.2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)

2.2.1 สมมติฐานของทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์
2.2.1.1 มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการมีอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด

2.2.1.2 ความต้องการที่ได้รับการสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจ สำหรับพฤติกรรมต่อไปความต้องการที่ไม่ได้รับการสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

2.2.1.3 ความต้องการของคนซ้ำซ้อนกัน บางทีความต้องการ หนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วยังไม่สิ้นสุดก็เกิดความต้องการด้านอื่นขึ้นอีก

2.2.1.4 ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้น ความสำคัญกล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะ เรียกร้องให้มีการตอบสนองลำดับความต้องการพื้นฐาน

2.2.2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์

2.2.2.1 ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็น ความต้องการปัจจัยสี่ เช่น ต้องการอาหารให้อิ่มท้อง เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันความร้อน หนาวและ อูจาดตา ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม อากาศร้อน หนาว และ สัตว์ร้าย ความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน จึงมีความต้องการ พื้นฐานขั้นแรกที่มนุษย์ทุกคนต้องการบรรลุให้ได้ก่อน

2.2.2.2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) หลังจากที่มีมนุษย์บรรลุความต้องการด้านร่างกาย ทำให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ในขั้นแรกแล้ว จะมีความต้องการด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป เช่น หลังจกามมนุษย์มีอาหารรับประทานจนอิ่มท้องแล้ว ได้เริ่มหันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของอาหาร หรือสุขภาพ โดยหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องสารพิษที่ติดมากับอาหาร ซึ่งสารพิษเหล่านี้อาจสร้างความไม่ปลอดภัยให้กับชีวิตของเขาเป็นต้น

2.2.2.3 ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and love needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากการที่มีชีวิตอยู่รอดแล้ว มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้วมนุษย์จะเริ่มมองหาความรักจากผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ที่ตนเองครอบครองอยู่ตลอดไป เช่น ต้องการให้พ่อแม่ พี่น้อง คนรัก รักเราและต้องการให้เขาเหล่านั้นรักเราคนเดียว ไม่ต้องการให้เขาเหล่านั้นไปรักคนอื่น โดยการแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น

2.2.2.4 ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem needs) เป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่งหลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและเป็นเจ้าของแล้ว จะต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น เช่น ต้องการการเรียกขานจากบุคคลทั่วไปอย่างสุภาพ ให้ความเคารพนับถือตามควรไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่น เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

2.2.2.5 ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง (Self – actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ผ่านมาความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลง หันมาต้องการสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เช่นกันแต่ความต้องการในขั้นนี้มักเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องผ่านความต้องการในขั้นอื่นๆก่อนแล้ว และต้องมีความเข้าใจในชีวิตด้วยลำดับขั้นจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

จากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของบุคคลแต่ละช่วงอายุต้องการได้รับพัฒนาการทางสังคมที่แตกต่างกัน ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ ได้อธิบายถึง ความต้องการของมนุษย์มีความต้องการที่ไม่จำกัดและต้องการได้รับการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ซึ่งความต้องการเหล่านั้นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการทำงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ จึงนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยที่มีการกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

3. การเกษียณอายุการทำงาน

3.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุการทำงาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2524: 159) ได้ให้ความหมายของการเกษียณอายุว่า ลี้่นไปกำหนดค่าของอายุ ขีดขั้นของอายุ โดยการออกจากตำแหน่งทางสังคมหรือหน้าที่การงานตามอายุ โดยเกณฑ์การเกษียณอายุจะใช้แตกต่างกันตั้งแต่ อายุ 60 – 65 ปี

ราชบัณฑิตยสถาน (2538: 112) ให้ความหมายว่า การเกษียณอายุ หมายถึง ลี้่นไป (ใช้เกี่ยวกับการกำหนดอายุ) เช่น ลี้่นกำหนดเวลารับราชการหรือทำงาน หรือการครบกำหนดอายุรับราชการ เป็นต้น

สุรกุล เจนอบรม (2534: 25) ได้ให้ความหมายของการเกษียณอายุว่า เป็นกระบวนการทางสังคมในการประกอบอาชีพที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการจ้างงานต้องออกจากงานเมื่อถึงช่วงอายุที่กำหนดไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการเกษียณอายุหมายถึง การถอนตัวออกจากภาวะการณหนึ่ง ไปสู่อีกภาวะการณหนึ่ง จากสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ไปสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ เช่น การถอนตัวออกจากภาวะการณเป็นข้าราชการ ไปสู่ภาวะของการเป็นอิสระ หมดภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ หรือไปสู่วัยชราที่ทรูกิจส่วนตัว

แอชลีย์ (มาลี ใหญ่สูงเนิน 2535 : 19, อ้างอิงจาก Achley, 1982) ได้ให้ความหมายของการเกษียณอายุไว้ว่า เป็นวงจรชีวิตในการประกอบอาชีพที่อยู่ในช่วงต่ำสุดของการจ้างงาน ความรับผิดชอบต่ออาชีพและ โอกาสในการทำงานต่างๆ จะลดต่ำลง การเกษียณอายุเป็นกระบวนการให้แต่ละบุคคลจัดเตรียมชีวิตเพื่อการเริ่มแสวงหา เพื่อการปรับตัวหรือแม้แต่การปลีกตัวออกจากสังคม

พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์, สินี กมลนาวิน และประเสริฐ รักไทยดี (มาลี ใหญ่สูงเนิน 2535: 18, อ้างอิงจาก พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์, สินี กมลนาวิน และประเสริฐ รักไทยดี 2523) ให้ความหมายเกษียณอายุว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการขอยจัดให้เกิดการสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานของแรงงาน เกษียณอายุของคนที่อยู่ในวัยแรงงานจะมีมากยิ่งขึ้นถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เป็นอุตสาหกรรม ความจริงแล้วการเกษียณอายุเป็นการบังคับให้บุคคลออกจากงาน เป็นวิธีหนึ่งโดยใช้อายุเป็นเกณฑ์กำหนด

บรรลุ ศิริพานิช (2537: 43) ได้ให้ความหมายการเกษียณอายุไว้ว่า หมายถึงการที่ต้องหยุดทำงานที่เคยกทำอยู่ประจำ เพราะเหตุอายุครบกำหนดตามที่หน่วยงานนั้นๆ กำหนดไว้

วิจิตร บุญยโหดระ (2537: 1) ได้ให้ความหมายการเกษียณอายุไว้ว่า หมายถึงการยุติการถดถอย การออกจากสังคมกลุ่มผู้ร่วมงานและชีวิตที่เดินตามเวลาของงาน

สรุป การเกษียณอายุการทำงานหมายถึง การที่บุคคลเข้าสู่วงจรชีวิตหรือกระบวนการทางสังคมในการประกอบอาชีพที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการจ้างงานต้องออกจากงานเมื่อถึงช่วงอายุที่กำหนดไว้ความรับผิดชอบต่ออาชีพและโอกาสในการทำงานในด้านต่างๆ จะลดต่ำลง โดยเกณฑ์การเกษียณอายุจะใช้แตกต่างกันตั้งแต่ อายุ 60 – 65 ปี โดยการเกษียณอายุราชการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ถูกกำหนดไว้แน่นอนและประเภทที่ยืดหยุ่นได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2524: 14)

1. ประเภทที่ถูกกำหนดไว้แน่นอนคือ ข้าราชการที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ถือว่าพ้นจากอายุราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์

2. ประเภทที่ยืดหยุ่นได้ สำหรับประเภทนี้ใช้ในกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือเพื่อประโยชน์อย่างยิ่งแก่ราชการในด้านการศึกษา หรือการพัฒนาประเทศ หรือเป็นข้าราชการในพระองค์ คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติให้ต่ออายุราชการได้คราวละ 1 ปี จนถึงอายุ 65 ปีบริบูรณ์ ซึ่งข้าราชการที่เกษียณอายุจะมีสิทธิ์ได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการ

3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกษียณอายุการทำงาน

ทศพรกุล เจนอบรม (2534: 34-35) เสนอแนวคิดทฤษฎีที่ใช้อธิบายภาวะเกษียณอายุทางจิตวิทยาสังคม

3.2.1 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เป็นทฤษฎีที่เสนอโดย Robert Havighurst (1963) ซึ่งทำการศึกษานักชกชาวผิวขาวที่มีฐานะปานกลางและมีสุขภาพดีที่จะก้าวเข้าสู่วัยเกษียณอายุ พบว่า บุคคลที่มีกิจกรรมปฏิบัติอยู่เสมอๆ จะมีบุคลิกที่กระฉับกระเฉงและการมีภาระกิจกรรมสม่ำเสมอจะทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตและปรับตัวได้ดีกว่าบุคคลที่ปราศจากกิจกรรมหรือบทบาทภาระกิจหน้าที่ใด ๆ ซึ่งทฤษฎีนี้ยังเชื่อว่า บุคคลจะมีความสุขทางกายและทางใจ หากรักษากิจกรรมต่างๆ ไว้ได้โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ ได้แก่ การทำงานในปัจจุบัน หรือมีกิจกรรมอื่นๆอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะเกษียณอายุแล้วก็ตาม การหากิจกรรมอื่นทดแทนจะช่วยให้บุคคลมีความรู้สึกที่ชีวิตของตนเองมีคุณค่าและเกิดความนับถือในตนเอง อาจส่งผลให้บุคคลมีภาวะสุขภาพใจที่ดี

จากการศึกษาทฤษฎีกิจกรรม พบว่าผู้สูงอายุที่เกษียณอายุ เมื่อหากิจกรรมอื่นทดแทนจะช่วยให้มีความรู้สึกที่ชีวิตของตนเองมีคุณค่า เกิดความนับถือในตนเอง อาจส่งผลให้บุคคลมีภาวะสุขภาพใจที่ดี รวมทั้งเกิดความพึงพอใจในชีวิตและปรับตัวเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณได้

3.2.2 ทฤษฎีไร้ภาวะผูกพัน หรือ ทฤษฎีถดถอยห่างจากสังคม (The Disengagement Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายในสิ่งที่ ตรงข้ามกับทฤษฎีกิจกรรม เสนอโดย William

Henry (1961) ซึ่งกล่าวว่า เมื่อเข้าสู่วัยเกษียณอายุ ผู้สูงอายุจะลดกิจกรรมและบทบาทของตนเองลง ซึ่งจะเป็นผลจากการที่รู้สึกว่าคุณมีความสามารถที่ถดถอยลงและการที่ผู้สูงอายุไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมและบทบาททางสังคม เป็นการถอนสถานภาพและบทบาทของตนเองให้แก่หนุ่มสาวหรือคนที่จะมีบทบาทหน้าที่ได้ดีกว่า ทั้งนี้เพราะสังคมต้องการคนที่มีทักษะใหม่และคนรุ่นใหม่เข้าไปแทนที่ทฤษฎีไว้ภาวะผูกพันนี้ เมื่อผู้สูงอายุถอยห่างจากสังคม เนื่องจากหมดบทบาทหน้าที่ การงาน เช่น การเกษียณอายุการทำงาน การละจากบทบาทเดิม เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องเตรียมตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทฤษฎีไว้ภาวะผูกพันนี้ เชื่อว่า การที่ผู้สูงอายุไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและบทบาทของสังคมนั้น เป็นการถอนสถานภาพและบทบาทของตนเองให้แก่คนที่จะมีบทบาทได้ดีกว่าในระยะแรกนั้น ผู้สูงอายุจะรู้สึกวิตกกังวลและมีความบีบคั้น แต่ในที่สุดผู้สูงอายุก็จะยอมรับสภาพใหม่ คือ การไม่เกี่ยวข้องกับสังคมได้

จากการศึกษาทฤษฎีถดถอยห่างจากสังคม พบว่าผู้สูงอายุที่เกษียณอายุจะลดบทบาททางสังคมของตน และทำหน้าที่สนับสนุน คนหนุ่มสาวให้รับภาระทางสังคมแทน ผู้สูงอายุจะหันเข้าหากิจกรรมอื่น ๆ ตามภาวะถดถอยของตน เช่น การศึกษารธรรมะ ฯลฯ

3.2.3. ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) ของ Philip ทฤษฎีนี้กล่าวถึง การปรับตัวเมื่อเข้าสู่วัยต่างๆที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นในชีวิตที่ไม่เหมือนเดิม เช่น การละทิ้งบทบาททางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งเคยปฏิบัติในวัยผู้ใหญ่มายอมรับบทบาททางสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบของการก้าวสู่วัยเกษียณอายุ

จากทฤษฎีบทบาท ซึ่งให้เห็นว่า บุคคลที่เคยมีอำนาจหรือมีบทบาทสูงมาก่อน เช่น การเป็นหัวหน้าครัวเรือนครัวมีบทบาทสูง ในเชิงเศรษฐกิจ เป็นผู้หารายได้หลัก การเปลี่ยนแปลงต่างๆของบทบาทเหล่านี้ จะมีผลต่อภาวะสุขภาพทางใจค่อนข้างมาก หากบุคคลนั้นๆไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับบทบาทใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้บุคคลมีภาวะสุขภาพทางใจที่ไม่ดีตามมา (บรรณศิริพานิช 2541: 67-68)

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกษียณอายุการทำงาน จึงนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในส่วนของการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณเพื่อการหากิจกรรมมารองรับเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณ

3.3 ผลกระทบที่เกี่ยวข้องจากการเกษียณอายุการทำงาน

เมื่อถึงช่วงอายุที่คนเราต้องเกษียณอายุ สำหรับคนที่มีการเตรียมความพร้อมจะพบปัญหาต่างๆ ในชีวิต แต่สำหรับคนที่ไม่ได้มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณที่ดี เมื่อใกล้ถึงช่วงเวลาเกษียณอายุการทำงาน มักจะได้รับผลกระทบจากการเกษียณอายุในด้านต่างๆอาจจะพบได้แม้ในผู้ที่

ประสบความสำเร็จ ทั้งทางด้านอำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ ชื่อเสียงเกียรติยศและฐานะทางเศรษฐกิจ ผลกระทบจากการเกษียณอายุ แบ่งออกเป็นด้านๆ ได้ดังนี้ (บรรลพ ศิริพานิช: 90-92)

3.3.1 ด้านจิตใจ ผู้เกษียณอายุที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเกษียณ และผู้ที่ไม่ได้วางแผนเตรียมตัวเตรียมใจมาก่อน มักจะมีความรู้สึกเวทนาตนเอง ซึมเศร้า หมดอาลัยตายอยากในชีวิต อยู่แบบซังกะตายไปวันๆ กับลูกหลาน มีความรู้สึกขมขื่น

3.3.2 ด้านสังคม การเกษียณอายุเป็นการถอนบทบาททางสังคมภายนอก ทำให้ผู้เกษียณมีสังคมที่แคบลง ส่วนใหญ่เป็นสังคมเฉพาะในบ้าน ขาดการพบปะกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความรู้สึกเหงา และหว่าเหว่

3.3.3 ด้านการใช้เวลาว่าง การเกษียณอายุทำงานทำให้มีเวลาว่างวันละ 6 – 8 ชั่วโมง ผู้เกษียณที่ไม่ได้วางแผนเตรียมงานอดิเรกหรือหากิจกรรมต่างๆ ไว้ มักพบกับปัญหาการใช้เวลาว่างให้หมดไปในแต่ละวัน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ นี้มักพบในผู้เกษียณชายมากกว่าผู้เกษียณหญิง ทำให้เกิดความเครียดและเบื่อหน่ายได้

3.3.4 ด้านเศรษฐกิจ เมื่อเกษียณแล้วรายได้ต่างๆ จะลดน้อยลง เพราะเงินรายได้พิเศษ รายได้ประจำตำแหน่งต่างๆ จะสูญเสียไปพร้อมกับการเกษียณ จะเหลือเฉพาะจำนวนรายได้แน่นอนจากเงินบำนาญหรือบำนาญหนึ่งเท่านั้น ประกอบกับในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน ทำให้มีปัญหาเรื่องเงินเฟ้อมาก ดังนั้น ปัญหาด้านเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อผู้เกษียณมาก เพราะผู้เกษียณมักจะมีรายจ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เสื่อมโทรมลงของตนเองมากขึ้น

3.3.5 ด้านร่างกาย การเกษียณอายุทำงานเป็นการได้หยุดพักจากการทำงานที่เคยทำอยู่เป็นประจำเท่านั้น ผลกระทบด้านสุขภาพจึงไม่เห็นชัดเจน หากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายบ้าง ก็มักจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากผลกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจมาก่อน

3.3.6 ด้านความสัมพันธ์กับคู่ชีวิต และสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากผู้เกษียณอายุมีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของครอบครัวมากขึ้น คู่ชีวิตหรือสมาชิกในครอบครัวอาจรู้สึกถูกรุกล้ำอาณาเขต เกิดอารมณ์หงุดหงิดและไม่สบายใจได้

จากการศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องจากการเกษียณอายุการทำงาน พบว่าการเกษียณอายุส่งผลกระทบในด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านร่างกายและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคู่ชีวิต จึงนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในส่วนของตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านสุขภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุการทำงาน

3.4 การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน

3.4.1 ความสำคัญ ประโยชน์ของการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน

สุรกุล เจนอบรม (2534: 82-85) ได้กล่าวไว้ว่าการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานให้ประโยชน์ต่อผู้ที่เตรียมตัวและบุคคลใกล้เคียงดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ด้านจิตใจ การปลดเกษียณทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปอาจทำให้เกิดความเหงา ว้าเหว่ เมื่อหน่วยตัวเอง และอาจทำให้ตนเองรู้สึกไร้คุณค่า การเตรียมตัวโดยการหากิจกรรมอื่นทดแทน เช่น งานอดิเรกต่างๆ งานอาสาสมัคร อาชีพทดแทน การเล่นกีฬา จะช่วยให้ชีวิตมีความสุขมากกว่าที่ไม่ได้เตรียมกิจกรรมไว้เลย การเตรียมตัวช่วยให้ผู้เกษียณมีทัศนคติในทางบวก ผู้เกษียณที่มีทัศนคติไม่ดีต่อการเกษียณ ไม่ยอมรับความเป็นจริงก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองคือยาคูค่า ไม่มีประโยชน์เป็นปัญหาต่อบุคคลอื่น การเตรียมตัวจะช่วยลดปัญหานี้ได้ ดังที่ บัคเลย์ (Buckley 1967:5) ได้เสนอให้บุคคลมีทัศนคติในการยอมรับการเกษียณบุคคลจะมีความภาคภูมิใจมากยิ่งขึ้น ถ้าได้เรียนรู้และเข้าใจจุดประสงค์ที่แท้จริงของการเกษียณคนที่มีการเตรียมตัวไว้ล่วงหน้าว่าจะทำกิจกรรมอะไรภายหลังการเกษียณ กิจกรรมในสังคมจะช่วยให้ผู้เกษียณมีทัศนคติต่อตนเองดีขึ้นด้วย ซึ่งก็จะส่งผลให้ผู้สูงอายุและผู้เกษียณอายุมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นด้วย

2. ประโยชน์ด้านร่างกาย ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนมักจะมีภาระหน้าที่การทำงานประจำมากมาย จนทำให้บางคนละเลยที่จะดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง ทั้งๆ ที่วัยกลางคนเป็นวัยที่ร่างกายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อม กล้ามเนื้อระบบต่างๆ ในร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลง ถ้าไม่สนใจดูแลก็จะยิ่งทำให้บุคคลนั้นแก่กว่าวัยและสุขภาพเสื่อมโทรมเร็วขึ้น บุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุจะเจ็บป่วยได้ง่ายและยิ่งถ้าปรับใจไม่ได้กับการเกษียณจะทำให้มีโรคแทรกซ้อนทางใจมากมาย แต่ถ้าได้มีการเตรียมตัวเพื่อสุขภาพแข็งแรง เช่น การออกกำลังกายตามสมควรแก่วัย การดูแลเรื่องอาหารการกินตามหลักวิชาการ ถือว่าเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่วัยชราด้วยความมีความสุขดีทั้งกายและใจ การมีสุขภาพแข็งแรงก็จะส่งผลให้จิตใจมีความสุข ไม่ต้องคอยกังวลกับปัญหาสุขภาพของตนเอง

3. ประโยชน์ด้านครอบครัว ประโยชน์ด้านนี้เกิดได้ตั้งแต่การเตรียมตัวในวัยกลางคน เพราะว่าวัยกลางคนนั้น ลูกหลานเติบโตเป็นหนุ่มสาวหรือแยกตัวออกไปมีครัวเรือนของตนเอง ทำให้สามีภรรยาใช้เวลาว่างที่จะเอาใจใส่ดูแลกันมากขึ้น สัมพันธภาพจะแน่นแฟ้นขึ้น ถ้าทั้งสองฝ่ายสามารถหากิจกรรมทำร่วมกันได้ เช่น การทำงานอดิเรกร่วมกัน งานสังคมหรืองานอาชีพ หรือแม่แต่งานบ้าน ซึ่งการแบ่งปันภาระรับผิดชอบระหว่างสามีภรรยาในกิจกรรมบ้านเรือน

เป็นสาเหตุที่ทำให้ชีวิตคู่ในวัยกลางคนประสบความสำเร็จ ผู้เกษียณที่ได้มีการเตรียมตัวที่จะทำกิจกรรมร่วมกับคู่สมรส หรือกับบุคคลในครอบครัวก็จะช่วยให้สัมพันธ์ภาพในครอบครัวอบอุ่นขึ้น

4. ประโยชน์ด้านสังคม ผู้เกษียณที่ได้มีการเตรียมตัวไว้พร้อมภายหลังเกษียณว่า จะมีส่วนร่วมในสังคมอย่างไร จะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมอย่างไร เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่สามารถที่จะให้สิ่งที่มีคุณค่าประโยชน์แก่สังคมได้ เช่น การเป็นสมาชิกในองค์การของชุมชนเป็นอาสาสมัคร เป็นลูกเสือชาวบ้าน ช่วยงานกุศลต่างๆ นอกจากนี้ในธุรกิจเอกชนยังมีผู้สูงอายุร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งผู้สูงอายุหรือผู้เกษียณก็มีความพึงพอใจ มีอายุยืนยาวขึ้น และสามารถทำงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคมได้ด้วย การที่ประชากรในประเทศ มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรง เป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไปได้ในอนาคต เพราะประชากรที่มีคุณภาพ และมีสุขภาพที่ดี จะสามารถเป็นกำลังสำคัญหรือทรัพยากรที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศชาติในด้านต่างๆ ได้ต่อเนื่อง ยิ่งกว่านั้นการที่ประชาชนในสังคมหรือในประเทศ ถ้าได้มีการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่วัยเกษียณอายุการทำงาน ยังมีการเตรียมความพร้อมมากเท่าไรนั้น ประเทศชาติและสังคมก็จะพัฒนาไปได้มากยิ่งขึ้น เพราะถ้าหากประชาชนในชาติมีการเตรียมความพร้อมในการเกษียณอายุการทำงานได้ดี จะสามารถลดภาระของครอบครัวและรัฐในการเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาผู้สูงอายุหรือผู้เกษียณอายุการทำงานได้มากขึ้น เพราะการเตรียมตัวเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เกษียณอายุการทำงาน ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสภาพเศรษฐกิจ ในอันที่จะส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมได้

จากการศึกษาความสำคัญและประโยชน์ของการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน พบว่าการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เกษียณอายุการทำงานในด้านต่างๆ จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทำให้ผู้เกษียณอายุการทำงานมีความพร้อมในการปรับตัวเข้าสู่วัยเกษียณ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ได้แก่ การประกอบอาชีพทดแทน การใช้ชีวิตกับครอบครัว การท่องเที่ยว และทำประโยชน์เพื่อสังคม

3.4.2 ประเภทของการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน

อัมพร เถลิมฉัตร (2542) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการความคิดเห็นในการเตรียมตัวสำหรับชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ จากข้าราชการครูบำนาญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน สามารถสรุปการเตรียมตัวก่อนเกษียณของข้าราชการในกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. สุขภาพร่างกาย กลุ่มตัวอย่างเตรียมตัวโดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และมีการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ตรวจสอบภาพประจำปี ระวังระวังไม่ให้เจ็บป่วย พักผ่อนให้เพียงพอ รักษาด้านอารมณ์ไม่ให้เครียด ซึมเศร้า ไม่คิดมาก

2. ด้านจิตใจ กลุ่มตัวอย่างเตรียมตัวโดย ทำสุขภาพจิตให้ดีให้สงบ เตรียมใจเกี่ยวกับการเกษียณตั้งแต่นั้นๆ คบหาสมาคมกับเพื่อนและร่วมสังสรรค์เป็นครั้งคราว

3. ด้านเศรษฐกิจและค่าใช้จ่าย กลุ่มตัวอย่างเตรียมตัวโดย ได้เริ่มวางแผนเตรียมตัวตั้งแต้อยู่รับราชการ ใช้จ่ายอย่างประหยัด อดออม เก็บสะสมเงินเงิน โดยการฝากธนาคาร ทำประกันชีวิตและซื้อหุ้น

4. ด้านการทำกิจกรรมและใช้เวลาว่าง กลุ่มตัวอย่างได้เตรียมตัวโดยทำงานอดิเรกที่ตนเองถนัดเพื่อหารายได้เพิ่ม ปลูกต้นไม้ดูแลพืชสวน เข้าร่วมกิจกรรมในสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ

5. ด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างเตรียมตัวโดยจัดหาบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองไว้กลุ่มตัวอย่างบางคนเสนอว่าให้เตรียมเงินไว้ให้เพียงพอสำหรับเช่าบ้านอยู่แทนการซื้อบ้านก็ได้ เพราะการซื้อบ้านเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างสูง

กสมศรี กันธมาลา (2528-2529, อ้างถึงใน พิมพ์พิมูญ โพธิ์ปักขิชย์ 2550:24) ได้เสนอแนะให้บุคคลมีการเตรียมตัวและเตรียมใจเพื่อการเกษียณอายุ ดังนี้

1. การเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุ

1.1 การเตรียมตัวด้านร่างกาย

1.2 การเตรียมตัวด้านสังคม

1.3 การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย

1.4 การเตรียมฐานะการเงิน

ผลงานวิจัยนันทศึกษา ระดับปริญญาตรี

2. การเตรียมใจเพื่อรับการเกษียณอายุ

2.1 การเตรียมความพร้อมในด้านความคิดเกี่ยวกับงานประจำที่เคยทำและจะไม่ต้องทำภายหลังเกษียณ อาจทำให้ผู้เกษียณอายุไม่ จึงควรหางานอดิเรกทำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

2.2 การเตรียมทำความเข้าใจที่ถูกต้องกับเกียรติยศชื่อเสียง

2.3 การเตรียมบริหารเวลาให้ถูกต้อง โดยจัดสรรเวลาให้เกิดประโยชน์

จากการศึกษาการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการเตรียมตัวในด้านต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านทรัพย์สินเงินทองด้านกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว และด้านที่อยู่อาศัย โดยมีรายละเอียดในการเตรียมตัวแต่ละด้านดังนี้

3.4.2.1 การเตรียมตัวด้านจิตใจ การมีสุขภาพจิตดีเป็นความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้และมีสติอยู่เสมอ การเกษียณอายุเป็นภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพทางสังคมของผู้เกษียณ ถ้าไม่ได้มีการเตรียมตัวมาก่อนก็มักจะประสบกับปัญหาการปรับตัว และก่อให้เกิดความเครียดได้ นอกจากนี้ยังนำไปสู่การเกิดความรู้สึกเหงาว่าเหว่ เบื่อหน่ายกับชีวิต มีความวิตกกังวล ดังนั้นการเตรียมตัวมาก่อนจะช่วยทำให้ผู้เกษียณสามารถปรับตัวได้ง่ายขึ้น

จรรยา เสียงเสนาะ (2527, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิปักขีย์ 2550:26) ได้แนะนำการเตรียมตัวด้านจิตใจว่า ควรเตรียมพร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและสังคม มีการยอมรับความจริง มองโลกในแง่ดี มีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ และแนวทางการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุมาศึกษาเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดี

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ (ปราโมทย์ วังสะอาด 2530, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิปักขีย์ 2550:26) พบว่า ปัจจัยทางด้านสัมพันธภาพในครัวเรือน สถานภาพทางสุขภาพ การมีส่วนร่วมทางสังคม งานอดิเรก อายุฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ดังนั้นการมีสุขภาพจิตที่ดีภายหลังการเกษียณ จึงขึ้นอยู่กับ การเตรียมตัวด้านจิตใจและเตรียมปัจจัยที่ส่งผลให้สุขภาพจิตดี โดยวิธีการดูแลรักษาสุขภาพจิต (เฉก ชนะสิริ 2532, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิปักขีย์ 2550:24) ได้แก่

1. การใช้ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ทำให้จิตใจสบายไม่เคร่งเครียด

2. ออกกำลังกายเป็นประจำ ร่างกายแข็งแรงช่วยให้จิตใจปลอดโปร่ง

3. รับประทานอาหารถูกต้องตามหลักโภชนาการ

4. ได้รับอากาศบริสุทธิ์เป็นประจำ

5. สร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว

โดยสรุปกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีการเตรียมตัวพร้อมทางด้านจิตใจก่อนที่จะเกษียณอายุ รวมถึงการดูแลรักษาสุขภาพจิตเป็นประจำ จะสามารถยอมรับกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ สามารถปรับตัวได้ดีกว่า และจะช่วยให้อำนาจดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณต่อไปได้อย่างมีความสุข

3.4.2.2 การเตรียมตัวด้านร่างกาย เป้าหมายของการเตรียมตัวด้านร่างกาย (สุรกุล เจนอบรม 2534, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิปักขีย์ 2550:27) คือ การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงเนื่องจากผู้ที่เกษียณอายุงานมักอยู่ในวัยที่ร่างกายเริ่มเสื่อมลงอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความ

เสื่อมของเซลล์ผิวหนังความเสื่อมของระบบกระดูก ความเสื่อมของระบบการได้ยิน ประสิทธิภาพของระบบต่างๆ ภายในร่างกายลดลง โอกาสการเกิดโรครจึงเป็นไปได้ง่าย และเมื่อเจ็บป่วยขึ้นมา ก็จะต้องใช้เวลานานในการรักษา

มาลี รัชตะนาวิน (2534, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพธิ์ปักขีย์ 2550:27) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ไว้ดังนี้

1. กระดูกมีความเปราะสูง โอกาสที่จะรับเชื้อโรคหรือหักหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างได้ง่ายขึ้น

2. กล้ามเนื้อ ความสามารถในการยืดหยุ่น หดตัว คึงตัว ลดน้อยลง กล้ามเนื้อหย่อนและการประสานงานขาดประสิทธิภาพ รวมถึงเส้นเอ็นและใยยึดเหนี่ยวประสานระหว่างกล้ามเนื้อต่างๆ ซึ่งจะหดตัวลำบาก หรือเมื่อเกิดการฝึกหัดจะประสานตัวช้า ประสานไม่สนิท

3. ผิวหนัง เหี่ยวยุบ ตกกระ ขนาดความนุ่มนวลแห้ง การปรับอุณหภูมิในตัวช้าลง

4. ระบบย่อยอาหาร ลดประสิทธิภาพลง การหลั่งของน้ำย่อยในกระเพาะอาหารลดน้อยลงกรดเกลือในกระเพาะอาหารอยู่ในระดับต่ำ เกิดอาการท้องอืด ท้องเฟ้อได้ง่าย เกิดอาการเบื่ออาหาร

5. ระบบขับถ่าย การถ่ายปัสสาวะจะลดปริมาณลงแต่บ่อยครั้งขึ้น การขับถ่ายอุจจาระน้อยลงและจับตัวเป็นก้อนแข็ง ขับถ่ายยาก ประสิทธิภาพในการย่อยของลำไส้เล็กลดลง

6. ระบบการรับรู้ต่างๆ การมองเห็น โดยทั่วไปจะสายตายาว การกระระยะทางลดประสิทธิภาพลง การเห็นโดยทั่วๆ ไปขนาดสมรรถภาพลง ทั้งการรับภาพ ความชัดเจนและจับใจ การได้ยิน เกิดอาการหูตึง คือ ไม่สามารถจะได้ยินเสียงในระดับสูงๆ ได้ เสียง หลอดเสียงจะแข็งและยืดหยุ่นได้ยากขึ้น การพูดจะช้าลง การรับรู้อื่น ๆ เช่น การรับรู้รส สัมผัส การไวต่อกลิ่น จะลดสมรรถภาพลง

7. ระบบหายใจ อัตราการหายใจ ต่อวินาที ลดลง ทำให้เกิดการวิงเวียนได้ง่าย

8. ระบบหมุนเวียนโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ รวมถึงอัตราการหมุนเวียนโลหิตภายในร่างกายจะช้าและลดประสิทธิภาพลง รวมถึงเม็ดเลือด จะเกิดการอุดตันเนื่องจากเม็ดเลือดแข็ง หรือเนื้อเยื่อที่ซอกซำให้หลอดเลือดอันเกิดจากการเก่าแก่ของเซลล์เพราะหลอดเลือดแข็งและยืดหยุ่นตัวได้น้อย นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำงานของระบบต่อมไร้ท่อและฮอร์โมน ระบบประสาทและสมองที่ลดประสิทธิภาพลง ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ในผู้สูงอายุ

สรุปได้ว่า การเตรียมตัวดูแลสุขภาพของตนเองก่อนที่จะถึงวัยเกษียณอายุทำงาน เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนควรดูแลและเตรียมให้พร้อม เพราะภาวะสุขภาพที่ดีเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอมาตั้งแต่วัยเด็กมาจนถึงวัยสูงอายุ

3.4.2.3 การเตรียมตัวด้านทรัพย์สินเงินทอง การเตรียมตัวทางด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เนื่องจากบุคคลเกษียณแล้วรายได้ที่เคยได้รับเป็นประจำจะลดลง ดังนั้นผู้ที่เกษียณอายุจำเป็นต้องตระหนักถึงการวางแผนด้านเศรษฐกิจให้มาก ผู้ที่จะเกษียณควรที่จะเตรียมตัวเรื่องทรัพย์สินเงินทองไว้ตั้งแต่ช่วงวัยกลางคน ซึ่งจะเป็นจำนวนเท่าไรนั้นก็ขึ้นกับความเหมาะสมและอาชีพของแต่ละบุคคล จากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันการที่จะหวังการพึ่งพาเงินทองจากบุตรหลานก็เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน การวางแผนเตรียมตัวด้านการเงินไว้ล่วงหน้าจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2530, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ปกิจย์ 2550:29) กล่าวว่า ผู้ที่จะเกษียณอายุควรมีการเตรียมพร้อมเรื่องทรัพย์สินเงินทองไว้ล่วงหน้าตั้งแต่วัยกลางคนตามความเหมาะสมกับลักษณะอาชีพของบุคคล เพราะเมื่อเกษียณอายุเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว โอกาสที่จะหางานที่มีรายได้สูงไม่ค่อยมี การหวังพึ่งพาทรัพย์สินจากบุตรหลานในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นเรื่องค่อนข้างลำบาก ผู้เกษียณอายุจึงควรเตรียมฐานะการเงินของตนเองให้มั่นคง เพราะการมีฐานะการเงินที่มั่นคง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีความสุขในวัยสูงอายุ

ดวงสมร เหว่าวิวัฒน์ (2542, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ปกิจย์ 2550:29) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของข้าราชการตำรวจหลังเกษียณอายุราชการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรจะมีสถานะทางการเงินที่ดีกว่าข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนที่มีเงินเดือนน้อยกว่าเงินออมสะสมน้อยกว่า ทำให้มีการปรับตัวหลังเกษียณอายุราชการแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

เบิร์นไซด์ (Burnside 1981, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ปกิจย์ 2550:29) กล่าวว่า การวางแผนด้านรายได้ก่อนและหลังการเกษียณเป็นสิ่งจำเป็นมากและต้องมีการวางแผนในระยะยาว คนที่ต้องการใช้ชีวิตในระดับสังคมชั้นสูงภายหลังเกษียณ จำเป็นต้องมีการวางแผนระยะยาวก่อนเกษียณมาก และความมั่นคงทางเศรษฐกิจนี้ จะมีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพที่ดีและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ (2533, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ปกิจย์ 2550:30) กล่าวว่า ผู้สูงอายุที่มีฐานะทางการเงินดีจะมีการปรับตัวได้ดีเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ดีกว่าผู้ที่เศรษฐกิจต่ำกว่าโดยเฉพาะในผู้ที่เกษียณอายุที่มีรายได้ลดน้อยลงจากที่เคยได้รับ

ลิตดี และวินบรันคท์ (1987, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ปกิจย์ 2550:30) ได้เสนอแนะแนวทางในการวางแผนทางการเงินสำหรับผู้สูงอายุไว้ดังนี้

- 1.วางแผนเป้าหมายด้านการเงินในการประกอบอาชีพของตนเอง
- 2.บันทึกเป้าหมายในการใช้จ่ายเงินภายหลังเกษียณ
- 3.บันทึกรายการที่ตนเองคิดว่าจะต้องใช้จ่ายภายหลังเกษียณ

- 4.บันทึกรายการทรัพย์สินสมบัติที่มีและหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ
- 5.รายได้ที่ได้รับหลังเกษียณมีความมั่นคงหรือฝืดเคืองอย่างไร
- 6.จดรายการที่ได้คาดหมายไว้ว่าจะเกิดขึ้นหรือมีการเปลี่ยนแปลงในขณะที่ยังไม่เกษียณ
- 7.กำหนดโครงการที่ต้องการใช้จ่ายเงินในการดำรงชีวิตตนเอง
- 8.บันทึกผลประโยชน์ที่จะได้รับในตอนเกษียณตั้งแต่อายุ 55 – 56 ปี
- 9.วางโครงการทรัพย์สินที่จะมีภายหลังเกษียณ เงิน ทรัพย์สินสมบัติ มรดก ผลประโยชน์ การประกัน ฯลฯ

10. ประมาณการรายได้ในรอบปีที่จะได้เมื่อเกษียณ (ในต่างประเทศรายได้มากน้อย ขึ้นอยู่กับอายุการเกษียณด้วย)

11. คาดประมาณการรายได้จากอาชีพหลังเกษียณที่วางแผนไว้ว่าจะทำเมื่อเกษียณแล้ว และให้เงินนั้นมีดอกผลเพิ่มขึ้นโดยการฝากธนาคาร

12. ประมาณการรายได้ที่จะได้รับเมื่อเกษียณอย่างพินิจพิเคราะห์

13. ประเมินความสามารถของตนเองที่จะหารายได้จากการทำงานอาชีพภายหลังเกษียณที่เหมาะสมกับตนเอง

ศุภกฤต เจนอบรม (2534, อ้างถึงใน พิมพ์พิมพ์ โพธิ์ปักขีย์ 2550:30) ได้เสนอแนะวิธีการเตรียมตัวด้านรายได้และการใช้จ่ายสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. ทดลองฝึกใช้เงินในงบประมาณที่ควรจะได้รับจากรายได้ภายหลังการปลดเกษียณ
2. เตรียมหาอาชีพอีกอาชีพหนึ่ง ปัจจุบันนี้ผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกาจำนวนหนึ่ง ซึ่งทำงานระบบเกษียณอายุมักจะออกจากงานก่อนวาระเกษียณจริง
3. เตรียมวิธีการลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยภายหลังปลดเกษียณ และหารายได้เพิ่มจากทรัพย์สินที่มีอยู่

4. เตรียมเงินสำหรับรายจ่ายจร เช่น ค่ารักษาพยาบาล และเตรียมรับมือกับปัญหาเงินเพื่อที่จะเกิดขึ้น

5. เตรียมสะสมทรัพย์สินในรูปแบบของการฝากสะสม การซื้อพันธบัตร การประกันชีวิต และการประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุต่างๆ เป็นการลงทุนในสภาพที่คล่องตัว ไม่เสี่ยงจนเกินไปหากจะซื้อขายหุ้นต้องมีเงินทุนสำรองและมีอารมณ์ที่มั่นคงเพียงพอ

สรุปได้ว่า บุคคลควรจะมีการเตรียมตัวด้านทรัพย์สินเงินทองและค่าใช้จ่ายในรูปแบบต่างๆ ให้มีความมั่นคงพอสมควรก่อนที่จะเข้าสู่การเกษียณอายุ อาจจะเริ่มตั้งแต่วัยกลางคนหรือเริ่มประกอบอาชีพ เพราะการเตรียมตัวทางด้านนี้ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน การที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ

มันคงรวมถึงการมีสมดุลรายรับรายจ่าย จะทำให้ผู้เกษียณมีความสุขสบายใจ เกิดความพึงพอใจในชีวิต และยังมีหลักประกันในการมีเงินเพื่อใช้จ่ายในสิ่งที่ต้องการหรือเพื่อดูแลสุขภาพตนเองด้วย

3.4.2.4 การเตรียมตัวด้านกิจกรรมการใช้เวลาว่าง การเตรียมตัวด้านกิจกรรมและงานอดิเรกมีความสำคัญกับผู้เกษียณอายุมาก เนื่องจากเมื่อเกษียณอายุแล้วก็จะมีเวลาว่างมากขึ้น ถ้าไม่ได้ใช้ไปในการทำกิจกรรมอะไร ก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายหงว้างว่าเหว่ รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ดังนั้นเพื่อลดการเกิดปัญหาเหล่านี้ ผู้ที่จะเกษียณอายุจึงควรเตรียมตัวหากิจกรรมหรืองานอดิเรกที่ตนสนใจ เพื่อที่จะได้ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ให้หมดไปอย่างมีคุณค่า การรู้จักใช้เวลาว่างเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ ผู้ฉลาดพึงแสวงหาวิธีพักผ่อนโดยใช้กิจกรรมต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม และซึ่งจะเป็นเครื่องตอบสนองความต้องการความสนใจ และความพึงพอใจของผู้คน กิจกรรมที่อาจใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจนั้นมีมากมายหลายชนิด ซึ่งอาจเลือกได้ตามความสมัครใจ การประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจนี้ ควรทำเมื่อมีเวลาว่าง เช่น เวลาที่เหลือจากงานประจำ เวลาที่เหลือจากคาร์บอนอนหลับ หรือเวลาว่างจากการประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ ซึ่งในระยะหลังเกษียณอายุ ผู้เกษียณอายุจะมีเวลาว่างมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายหงว้างว่าเหว่ รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม หรืองานอดิเรก จึงมีส่วนช่วยในการลดความรู้สึกเหล่านี้ได้

เพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2534, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิปักขีย์ 2550:32) ได้กล่าวถึงทฤษฎีผู้สูงอายุในเชิงสังคม ไว้ว่า ทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory) ให้ความสำคัญทางกิจกรรมทางสังคมว่าเป็นหลักของชีวิตของบุคคล กล่าวคือ การปรับตัวของบุคคลมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับกิจกรรมที่ทำ ยังมีกิจกรรมมากขึ้นเท่าใดก็จะปรับตัวได้มากขึ้นเท่านั้น ตามแนวคิดนี้บุคคลผู้ชราจะพยายามรักษาทัศนคติและกิจกรรมในวัยกลางคนไว้ให้ได้มากที่สุดและพยายามทดแทนกิจกรรมที่สูญหายไปด้วยกิจกรรมใหม่ๆ และสามารถทำนายได้ว่าบุคคลที่มีความกระตือรือร้นทางสังคมจะมีมีสุขภาพแห่งตนทางบวก และจะมีส่วนร่วมในสังคมรวมทั้งมีความพอใจในชีวิต และจะเป็นผู้ยอมรับภาวะชราภาพเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นนักวิชาการจึงเสนอแนะว่าผู้ชราควรได้รับการจัดบทบาทใหม่ๆ ซึ่งควรประกอบด้วยความรับผิดชอบ และภาระหน้าที่ ที่จะนำไปสู่ความเจริญงอกงามของชีวิต ซึ่งในปัจจุบันบุคคลในวัยชราจะอยู่ในสภาพไม่มีบทบาททางสังคม จึงน่าที่จะได้มีการปรับสภาพนี้เสียใหม่ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ชราให้มากยิ่งขึ้น

3.4.2.4.1 ประเภทของกิจกรรมในสังคม (นิศา ชูโต 2525, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิปักขีย์ 2550:32) ได้แก่

1. กิจกรรมทางการเมือง
2. กิจกรรมศาสนา เช่น การไปวัด การเป็นมรรคทายก

- 3.กิจกรรมหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การไปศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่
- 4.กิจกรรมทางสังคม เช่น งานเลี้ยง งานรื่นเริง
- 5.กิจกรรมศิลปะการฝีมือ เช่น การจัดดอกไม้ การเย็บปักถักร้อย
- 6.กิจกรรมกีฬา เช่น การเล่นกีฬาประเภทต่างๆ ที่ตนสนใจ
- 7.กิจกรรมอาสา เช่น การเป็นลูกเลี้ยงชาวบ้าน

3.4.2.4.2 ประเภทของงานอดิเรก (วิชัย อึ้งพินิจพงศ์ 2529, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ ปักขีย์ 2550 : 32-34) ได้แก่

- 1.ประเภทงานสะสม
- 2.ประเภทงานประดิษฐ์ ส่วนมากเป็นงานฝีมือ
- 3.ประเภทงานศิลปะ
- 4.เกมส์ กีฬา การออกกำลังกาย

สรุปได้ว่า กิจกรรมทางสังคมหรืองานอดิเรกจึงนับว่ามีความสำคัญ และเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกษียณอายุเพราะช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินใจ และยังรู้สึกว่าคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม ผู้ที่จะเกษียณอายุจึงควรเตรียมตัวด้านกิจกรรมและงานอดิเรก ไว้แต่เนิ่นๆ เพื่อรองรับเวลาว่างจากการเกษียณนอกจากจะทำให้ผู้เกษียณมาสุขภาพจิตดีแล้ว ยังช่วยทำให้การปรับตัวภายหลังการเกษียณเป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น

3.4.2.5 การเตรียมตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นการรักษาสัมพันธภาพในครอบครัวให้มั่นคงทั้งในระดับครอบครัวของตนเองและระดับเครือข่าย โดยตระหนักว่า บุคคลที่ยินดีช่วยเหลือเกื้อกูลเราแม้เราไม่มีประโยชน์จะให้กับเขา ก็คือคนในครอบครัว ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นความหวังที่คนส่วนใหญ่ฝากชีวิตบั้นปลายไว้ สิ่งที่ควรเตรียมความพร้อมก็คือ การรักษาสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว อาทิ เป็นคนรักเดียวใจเดียวกับคู่สมรส ใช้เวลาใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวเสมอ รักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันเอื้ออาทรต่อกันในครอบครัว และญาติพี่น้อง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2543, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ปักขีย์ 2550:32)

แนวทางการรักษาสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2543, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โพรธิ์ปักขีย์ 2550:34)

1. ไปมาหาสู่ เชื่อมเยินอย่างสม่ำเสมอ ควรเห็นคุณค่าของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย พี่น้อง ญาติๆ ควรมีเวลาเชื่อมเยินถามไถ่ความทุกข์ความสุข อย่างสม่ำเสมอ เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้เสมอ

2. ติดต่อสื่อสารถึงกันเสมอ แม้จะอยู่ไกลกัน ควรหมั่นติดต่อสื่อสาร พูดคุยเล่าเรื่องราวต่าง ๆ สู้กันฟังเสมอ แบ่งปันประสบการณ์ชีวิต อาจจะต้องขอคำปรึกษาหารือกับสมาชิกในครอบครัว ให้ช่วยชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ ที่สมาชิกในครอบครัวสามารถให้คำแนะนำได้

3. ระลึกถึงในโอกาสสำคัญต่างๆ ควรสร้างความประทับใจให้กับญาติพี่น้องจนเป็นนิสัย

4. คอยดูแลช่วยเหลือคนในครอบครัว โดยเฉพาะในยามที่เดือดร้อน ไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตาม มีความยินดีเข้าไปช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

5. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในครอบครัว ต้องเป็นผู้ที่ขยัน สุภาพ เอาใจใส่ผู้อื่น เสียสละเพื่อครอบครัวได้เสมอ เพื่อให้คนในครอบครัวประทับใจในชีวิตเราและเป็นแบบอย่างแก่คนในครอบครัวรุ่นต่อไป

6. ตั้งวันครอบครัว – วันรวมญาติ ควรมีการปรึกษาหารือกันว่าควรพบปะกันสม่ำเสมอ อย่างเฉพาะเจาะจง เช่น อาจมีการรับประทานอาหารร่วมกันเดือนละครั้ง

7. ซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะสุขหรือทุกข์ จะมั่งมีหรือยากจน ก็จะใช้ชีวิตร่วมกันตลอดไป เพราะความมั่นคงในชีวิตสมรสย่อมเป็นเครื่องยืนยันความสุขในบั้นปลายชีวิต

8. ให้เวลาแก่สมาชิกในครอบครัว ความผูกพันในครอบครัว เป็นเครื่องชี้วัดระดับหนึ่งว่า เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ จะยังมีความเอื้ออาทรระหว่างกัน ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน เพราะความรักความผูกพันที่มีต่อกันมาโดยตลอด

9. สอนลูกหลานให้รักและเคารพผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความผูกพันภายในครอบครัว ส่งเสริมความกตัญญูและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ สอนให้เด็กมีจิตใจรักเอื้ออาทร และปรารถนาดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวของตนเอง

สรุปได้ว่า บุคคลควรมีกาถเตรียมตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ให้มั่นคงก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอายุทำงาน เพราะการรักษาสัมพันธภาพในครอบครัว จะทำให้ผู้เกษียณมั่นใจได้ว่า จะก้าวเข้าสู่วัยเกษียณอายุทำงานได้อย่างมีความสุข

3.4.2.6 การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่มีความจำเป็นและสำคัญของมนุษย์ ดังนั้นการจัดเตรียมที่อยู่อาศัย ตลอดจนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตภายหลังการเกษียณ ควรเริ่มมีการวางแผนตั้งแต่ช่วงวัยกลางคน เนื่องจากจะมีเวลาในการเตรียมการเพื่อการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งวางแผนจัดสรรเงินในการจัดซื้อที่อยู่อาศัย และยังมีเวลาในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงวัย ซึ่งต้องคำนึงถึงภาวะสุขภาพ ความแข็งแรงของร่างกายผู้เกษียณด้วย เช่น บางคนที่มีร่างกายไม่แข็งแรง การที่จะเดิน ขึ้น – ลง บันไดก็

เป็นเรื่องไม่เหมาะสม การที่จะออกแบบตกแต่งบ้านก็ต้องคำนึงความสะดวกสบายในการใช้สอยด้วย ไม่ใช่คำนึงถึงความสวยงามเพียงอย่างเดียว (ชาดา วิมลฉัตรเมธี 2543, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โปธิ์ปักจิชย์ 2550:34)

ลีดดี และวินแบรนด์ท์ (Leedy and Wynbrandt 1987, อ้างถึงใน พิมพ์พิมุข โปธิ์ปักจิชย์ 2550:35) ได้กล่าวว่าการตัดสินใจเรื่องที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่จะเกษียณ โดยการตัดสินใจว่าจะพักอาศัยอยู่ที่ใดควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. ลักษณะของที่อยู่อาศัย และงบประมาณในการซื้อ หรือการก่อสร้าง
2. ความสะดวกในการเดินทาง
3. ขนาดของบ้านมีความพอดี เหมาะกับครอบครัว
4. ความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนของลูกหลาน
5. สภาพของเพื่อนบ้าน

จากการศึกษาประเภทของการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน พบว่าก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ควรมีการเตรียมพร้อมโดยการวางแผนการใช้ชีวิต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ รวมถึงการเตรียมความพร้อมทางด้านการเงินและการหากิจกรรมทดแทนเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณอายุการทำงาน

3.5 วางแผนหลังเกษียณอายุการทำงาน

วิวรรณ ธาราหิรัญโชติ (2550) ได้กล่าวถึง การวางแผนเพื่อชีวิตหลังเกษียณในด้านต่างๆ

1. การวางแผนสุขภาพ ก่อนเกษียณ ท่านอาจจะสำรวจตัวเองก่อนว่ามีโรคประจำตัวอะไร ซึ่งต้องใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลจำนวนมาก นอกจากนี้การวางแผนสุขภาพควรจะรวมถึงการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอรับประทานอาหารที่หลากหลายและมีประโยชน์ ระวังการรับประทานอาหารประเภทแป้งและไขมัน และควรรับการตรวจสุขภาพทุกปี เพื่อจะได้มีโอกาสตรวจพบการก่อตัวของโรคร้าย และสามารถรักษาได้ทันเวลาที่

2. การวางแผนการเงิน เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะหากท่านไม่มีเงินเพียงพอ การวางแผนสุขภาพ วางแผนท่องเที่ยว หรือวางแผนอื่นๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น หรือหากเกิดขึ้นก็เป็นไปได้อย่างจำกัด ท่านต้องเริ่มสำรวจดูว่า ท่านมีเงินออมเพียงพอต่อการใช้จ่ายจนกระทั่งจากไปหรือไม่ หากยังไม่พอจะต้องวางแผนลงทุนหรือหารายได้เพิ่มเติม หรือลดรายจ่ายก่อนท่านจะเกษียณอายุงาน

3. วางแผนท่องเที่ยวและสันทนาการ หากมีเงินออมมากพอ ควรจะจัดแบ่งเวลาเพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ สถานที่บางแห่งที่อาจไม่สามารถไปได้ในวัย 70 ปี ดังนั้นท่าน

ควรจะไปตั้งแต่ท่านยังอายุ 50-60 ปี แล้วเวลาอายุ 60-80 ปี ค่อยไปเที่ยวในสถานที่สบายๆ ค่ะ ดิฉันคนหนึ่งละค่ะที่ออกจะขอมแพ้ ไม่อยากไปเที่ยวในที่ลำบากแล้ว เพราะไปแล้วไม่ได้พักผ่อน ลำพังทำงานก็ลำบากมากอยู่แล้ว ถ้ามีเวลาพัก ตั้งใจว่าจะพักผ่อนแบบสบายๆ เดินทางสะดวก ที่พักสบาย โปรแกรมไม่เร่งรีบและได้พักผ่อนเต็มที่

4.วางแผนทำงานอดิเรก ท่านอาจจะเริ่มหางานอดิเรกที่ชอบและอยากจะทำ แต่ไม่มีโอกาสทำ เช่น การวาดรูป การถ่ายภาพ การเย็บปักถักร้อย การต่อเครื่องบินเล็ก การใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต การสะสมของสะสมต่างๆ ฯลฯ หาโอกาสศึกษาไว้ตั้งแต่ยังไม่เกษียณ เพื่อที่ว่าเกษียณแล้วจะได้สามารถเพลิดเพลินกับการทำกิจกรรมนั้นๆ

5.วางแผนเพื่อกรให้ ในวัยนี้ท่านจะมีประสบการณ์ที่จะแบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้ เช่น สอนหนังสือ บรรยายพิเศษ มีเวลาที่จะช่วยแบ่งเบาภาระบางอย่างของลูกหลาน หรือเลี้ยงหลานในยามที่พ่อแม่ของหลาน ต้องทำงาน หรือไปงานเลี้ยงกลางคืน นอกจากนี้ ท่านอาจจะมีข้าวของที่ท่านเคยใช้ในยามทำงาน แต่ไม่จำเป็นต้องใช้ในยามเกษียณ เช่น ตำรับตำราต่างๆ เครื่องเขียน เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องประดับ นาฬิกา รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ฯลฯ ซึ่งท่านสามารถจะแบ่งปันให้กับลูกหลาน และผู้อื่นที่ต้องการได้ ซึ่งจะทำให้การเกษียณของท่านมีคุณค่ายิ่งขึ้น

จากการศึกษาเรื่องการวางแผนหลังเกษียณอายุการทำงาน พบว่า การวางแผนภายหลังเกษียณอายุการทำงานจึงมีความสำคัญต่อผู้ที่เข้าสู่วัยเกษียณ เนื่องจากการเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคตอันใกล้ โดยการวางแผนทางด้านร่างกาย ด้านการเงิน การท่องเที่ยว การทำงานอดิเรกและเพื่อการให้ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในส่วนของ การวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ได้แก่ การประกอบอาชีพทดแทน การใช้ชีวิตกับครอบครัว การท่องเที่ยวและทำประโยชน์เพื่อสังคม

4.การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานกับปัจจัยทางชีวิตสังคม

4.1 เพศกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน

ศศิดา นิรินธนาชาติ (2540, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 48) ศึกษาความต้องการการเตรียมตัวของข้าราชการก่อนเกษียณในหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในส่วนกลางพบว่า ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

ธาดา วิมลวัตรเวที (2543, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 48) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัย พบว่า บุคลากรชาย และบุคลากรหญิงที่มีเพศที่แตกต่างกันจะมีทัศนคติต่อการเกษียณและการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานแตกต่างกัน โดยบุคลากรเพศหญิงมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานมากกว่าบุคลากรเพศชาย

สมฤดี ชัมภิตติคุณ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 48) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรฝ่ายพยาบาลโรงพยาบาลจุฬา พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน

มธุริน วรศักดิ์ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 48) ศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมที่สนคติดต่อการเกษียณอายุและบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของพนักงานสายปฏิบัติการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่พบว่า พนักงานธนาคารที่มีเพศแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

รสลิน วิทย์ยังมีตั้งवाल (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 48) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานพบว่าข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานที่มีเพศแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน

พิมพ์พิมพ์ พันธ์ปักข์ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 48) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดพิจิตร พบว่า ข้าราชการครูเพศหญิง มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณด้านที่อยู่อาศัยมากกว่าข้าราชการครูเพศชาย เพศที่แตกต่างกันจะมีผลในด้านต่างๆที่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานมากกว่าเพศชาย

แอชลีย์ (Atchley 1982, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 48) ได้ศึกษาเจตคติเกี่ยวกับการเกษียณและการปฏิบัติในการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน โดยได้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มก่อนการเกษียณอายุทำงานจำนวน 356 ราย กลุ่มหลังการเกษียณอายุทำงาน 2 ปี จำนวน 169 ราย และกลุ่มหลังการเกษียณอายุการทำงานมากกว่า 2 ปี จำนวน 296 ราย ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงและเพศชายไม่มีความแตกต่างในเรื่องเจตคติต่อการเกษียณ แต่มีความแตกต่างในเรื่องการวางแผนเกษียณอายุการทำงาน กล่าวคือ เพศหญิงจะมีการวางแผนที่จะเกษียณอายุการทำงานก่อนจะถึงอายุ 60 ปี มากกว่าเพศชาย

จากการศึกษาตัวแปรเพศ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดตัวแปรอิสระของการวิจัยในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ

4.2 สถานภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน

อัมพา วรวัฒนชัย (2532, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 50) ศึกษาพบว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีการเตรียมตัวและปรับตัวด้านอารมณ์ จิตใจ และ สังคมแตกต่างกัน โดยบุคคลที่มีสถานภาพสมรสมีการเตรียมตัวและปรับตัวได้ดีกว่าบุคคลที่มีสถานภาพโสด

แอชลีย์ (Atchley 1982, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 50) ศึกษาเจตคติเกี่ยวกับการเกษียณ และการปฏิบัติในการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงที่วางแผนเกษียณก่อนอายุ ครบ 60 ปีนั้น มักพบในกลุ่มผู้มีสถานภาพสมรสคู่ มีสุขภาพดี มีสถานภาพทางเศรษฐกิจดี และได้วางแผนเตรียมตัวการเกษียณไว้ นอกจากนี้แอชลีย์ยังพบว่าในทางตรงข้ามเพศหญิงมีความต้องการการเกษียณเมื่ออายุมากกว่า 60 ปีอยู่ถึงร้อยละ 11 และแอชลีย์ยังพบว่า เพศหญิงที่วางแผนเกษียณอายุเมื่ออายุมากขึ้น มักเป็นผู้มีสถานภาพสมรสโสด มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ และมีเจตคติทางลบต่อการเกษียณด้วย

ศศิมา ทวีสิน (2538, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 50) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเตรียมตัวในการดำรงชีวิตเมื่อเกษียณอายุของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข พบว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีการเตรียมตัวเกษียณอายุการทำงานมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด

ศศิมา นรินธนาชาติ (2540, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 50) ศึกษาความต้องการการเตรียมตัวของข้าราชการก่อนเกษียณในหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในส่วนกลางพบว่าข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสุขภาพสมรสแล้ว จะมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุในด้านรายได้และค่าใช้จ่ายสูงกว่าข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสถานภาพโสด

รสนัน วิทัญญ์ถวัล (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 50) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานพบว่าข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานที่มีสุขภาพสมรสแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน

มธุริน วรศักดิ์ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 51) ศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมที่สนทนคติต่อการเกษียณอายุและบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของพนักงานสายปฏิบัติการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ พบว่า พนักงานธนาคารที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

พิมพ์พิมพ์ โพรธิ์ปักขีย์ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 51) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดพิจิตร พบว่าข้าราชการครูที่มีสถานภาพสมรสคู่ มีทัศนคติและพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานมากกว่าข้าราชการครูที่มีสถานภาพสมรสโสด

จากการศึกษาตัวแปรสถานภาพ พบว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดตัวแปรอิสระของการวิจัยในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ

4.3ระดับการศึกษากับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน

ทิพาพร ทองสว่าง (2541, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 51) ศึกษาพบว่า ผู้ใหญ่วัยกลางคน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

ธาดา วิมลวัตรเวที (2543, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 51) ศึกษาบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีการเตรียมตัวเกษียณอายุการทำงานมากกว่ากลุ่มบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

พิมพ์พิมุข โปธิ์ยกิจย์ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 51) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดพิจิตร พบว่า ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

มธุริน วรศักดิ์ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 51) ศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมที่สนทนต่อการเกษียณอายุและบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของพนักงานสายปฏิบัติการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ พบว่า พนักงานธนาคารที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

กรสลิน วิทย์วงษ์คังวาล (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 51) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานพบว่าข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน

สมฤดี รั่มกิตติคุณ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 52) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคลากรฝ่ายพยาบาล โรงพยาบาลจุฬา พบว่าในเรื่องการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานในด้านจิตใจนั้น บุคลากรฝ่ายการพยาบาลที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานมากกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

จากการศึกษาตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาส่งผลกระทบต่อการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดตัวแปรอิสระของการวิจัยในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา

4.4รายได้กับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน

ศศิมา ทวีสิน (2538, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 52) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเตรียมตัวในการดำรงชีวิตเมื่อเกษียณอายุของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข พบว่าผู้ที่มีรายได้ไม่พอใช้ มีแนวโน้มที่จะเตรียมตัวเมื่อเกษียณอายุในระดับสูง หรือถ้ามีรายได้เหลือเก็บการเตรียมตัวเมื่อเกษียณอายุจะมีแนวโน้มในระดับต่ำ

ศศิดา นิรินธนาชาติ (2540, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 52) ศึกษาความต้องการเตรียมตัวของข้าราชการก่อนเกษียณในหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในส่วนกลางพบว่า ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

ธาดา วิมลวัตรเวที (2543, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 52) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัย พบว่าระดับรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานโดยผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า

รสนิน วิทย์วงษ์กิ่งवाल (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 52) ศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานพบว่าข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดชลประทานที่มีรายได้ต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานไม่แตกต่างกัน

พนธกรีน วรศักดิ์ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 52) ศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมที่สนคติต่อการเกษียณอายุและบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของพนักงานสายปฏิบัติการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ พบว่า พนักงานธนาคารที่มีรายได้แตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

สมฤดี ชัมภิตดิคุณ (2550, อ้างถึงใน วันชัย แก้วสุมาลี 2552: 53) ศึกษาบุคลากรฝ่ายพยาบาล โรงพยาบาลจุฬา พบว่า บุคลากรฝ่ายพยาบาลที่มีระดับรายได้สูงกว่าทัศนคติและมีพฤติกรรมในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานมากกว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่ำกว่า

จากการศึกษาตัวแปรรายได้ พบว่า รายได้มีส่งผลกระทบต่อเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดตัวแปรอิสระของการวิจัยในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับรายได้

ดังนั้น จากข้อมูลการวิจัยข้างต้นพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ ผู้วิจัยจึงได้นำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในส่วนของปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้

5.นโยบาย สวัสดิการและการช่วยเหลือจากภาครัฐ

นโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุ รัฐบาลสมัยที่ท่านนายโกนันทน์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุ ระยะยาว (พ.ศ.2535-2554) ไว้ดังต่อไปนี้คือให้ผู้สูงอายุได้รับบริการพื้นฐานด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยสนับสนุนให้

ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น จัดสวัสดิการสังคมและให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุตามความต้องการและความจำเป็น มาตรการ จัดสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ

5.1.ด้านสวัสดิการสุขภาพอนามัย

5.1.1. ให้การรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าแก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อย ในสถานพยาบาลของรัฐ

5.1.2. ให้ค่าตอบแทนพิเศษและสวัสดิการแก่บุคลากรที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ

5.2.ด้านสวัสดิการสาธารณสุขปกโลกในการดำรงชีวิตประจำวัน

5.2.1. จัดสำรองที่นั่งพิเศษสำหรับผู้สูงอายุบนรถโดยสารประจำทาง รถไฟ และเรือ

5.2.2. ลดอัตราค่าโดยสารรถประจำทาง รถไฟ และเรือ

5.2.3. ในที่สาธารณะให้จัดทำราวจับเดินและราวห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

5.3.ด้านสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักอาศัย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และนันทนาการ

5.3.1. ในการสร้างอาคารให้มีการจัดสรรให้มีโครงสร้างที่อำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ และให้มีห้อง/เนื้อที่เพิ่มอย่างเหมาะสมสำหรับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ด้วย

5.3.2. จัดบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยหรือไม่มีรายได้ และไม่มีผู้อุปการะ

5.3.3. สนับสนุนหน่วยงานเอกชนในการจัดสร้างที่พักอาศัยตามความต้องการ และความเหมาะสมของผู้สูงอายุ

5.3.4. จัดบริเวณและอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการออกกำลังกาย และการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้สูงอายุ

5.3.5. ลดอัตราค่าเดินทางประตูในการเข้าชมมหรสพและบันเทิง

5.3.6. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การบันเทิง และการพักผ่อน หย่อนใจ

5.4.ด้านอื่นๆ ได้แก่ ดำเนินการเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีหลักฐานเพื่อสามารถรับสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการทางสังคมได้

ยุทธศาสตร์ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564)

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก

- 1.1 มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
- 1.2 มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.3 มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก

- 2.1 มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น

ผู้สูงอายุ

- 2.2 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ
- 2.3 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
- 2.4 มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
- 2.5 มาตรการส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ
- 2.6 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก

- 3.1 มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
- 3.2 มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ
- 3.3 มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
- 3.4 มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก

- 4.1 มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ
 - 4.2 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- ## 5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก
- 5.1 มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

5.2 มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็น ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม

5.3 มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

5.4 มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย จากการศึกษาเรื่องนโยบาย สวัสดิการและการช่วยเหลือจากภาครัฐ พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยภาครัฐจัดสวัสดิการทางด้านสุขภาพ สาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัยและสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องอายุการทำงาน รวมทั้งการกำหนดมาตรการต่างๆซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้สูงอายุ จึงนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดตัวแปรอิสระในส่วนของปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ สวัสดิการของภาครัฐ

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. มรริน วรศักดิ์ (2550) ศึกษา ปัจจัยทางชีวสังคม ที่สนใจต่อการเกษียณอายุ และบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงาน กรณีศึกษา พนักงานสายปฏิบัติการ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ พบว่า

1.ระดับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของพนักงานโดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ยกเว้นด้านกิจกรรมการใช้เวลาว่างอยู่ในระดับปานกลาง

2.การเปรียบเทียบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของพนักงาน ตามตัวแปรชีวสังคมและจิตวิทยา พบว่า

พนักงานที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสหรือรายได้ ต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานไม่แตกต่างกัน

พนักงานที่มีทัศนคติที่ดีมากกว่าต่อการเกษียณอายุ มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านมากกว่าพนักงานที่มีทัศนคติที่ด้อยกว่าต่อการเกษียณอายุ

พนักงานที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกันและรายด้าน ในด้านจิตใจ พนักงานที่มีบุคลิกภาพเก็บตัวมั่นคง มีการเตรียมตัวมากกว่าพนักงานที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมั่นคง และด้านทรัพย์สินเงินทอง พนักงานที่มีบุคลิกภาพเก็บตัวมั่นคง มีการเตรียมตัวมากกว่าพนักงานที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวหัวนไหวและบุคลิกภาพเก็บตัวหัวนไหว

3. ตัวแปรที่สามารถทำนายการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานได้ มีเพียง 1 ตัวแปร คือ ทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ

วันชัย แก้วสุมาลี (2552) ศึกษา ความเชื่อ ทักษะคิด และพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. การเปรียบเทียบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครตามตัวแปรตามปัจจัยทางชีวสังคม พบว่า

เพศหญิงและเพศชายมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ทางด้านจิตใจ และด้านทรัพย์สินเงินทอง ไม่แตกต่างกัน แต่เพศหญิงมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานด้านร่างกายมากกว่าเพศชาย

กลุ่มที่มีระดับอายุมากกว่ามีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานแต่ละด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านทรัพย์สินเงินทอง มากกว่ากลุ่มที่มีระดับอายุน้อยกว่า โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป กับกลุ่มที่มีระดับอายุ 40 ปี ลงมา

กลุ่มที่มีสถานภาพสมรสมีคู่หรืออยู่ด้วยกัน และสถานภาพหม้าย หย่าหรือแยกกันอยู่ มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านทรัพย์สินเงินทอง มากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพโสด

กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

กลุ่มที่มีระดับรายได้สูงกว่า มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านทรัพย์สินเงินทอง มากกว่าบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป กับกลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท

2. ทักษะคิดต่อการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครแต่ละด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านทรัพย์สินเงินทอง

3. กลุ่มที่มีทักษะคิดที่ดีต่อการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน มีความเชื่อเกี่ยวกับผลของการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานมากกว่ากลุ่มที่มีทักษะคิดไม่ดี ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านร่างกาย มี 5 ความเชื่อคือ เชื่อว่าทำให้ร่างกายแข็งแรงสุขภาพดี เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับสุขภาพของตนเองได้ เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยป้องกันโรคร้ายไข้

เจ็บที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้และสามารถที่จะได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง

ด้านจิตใจ มี 8 ความเชื่อคือ ทำให้ตนเองปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นอารมณ์ดีขึ้น มีสมาธิดีขึ้น มีผลทำให้สุขภาพร่างกายดีขึ้น เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับสุขภาพจิตของตนเอง เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้มากขึ้น

ด้านทรัพย์สินเงินทอง มี 4 ความเชื่อคือ เป็นการเตรียมความพร้อมและวางแผนในเรื่องของทรัพย์สินของตนเองในอนาคต ทำให้ได้รับข้อมูลที่ดีในการใช้เป็นช่องทางในการจัดการบริหารด้านการเงิน ทำให้เกิดความสะดวกสบายเมื่อก้าวสู่วัยชรา อีกทั้งยังช่วยให้ สามารถจัดสรรเรื่องทรัพย์สินมรดกให้กับลูกหลานของตนได้เป็นอย่างดี

พิมพ์พิมุข โปธิ์ปักขีย์ (2550) ศึกษา ปัจจัยทางชีวสังคม ที่สนคติดต่อการเกษียณอายุ ความเครียดจากภาระหนี้สินกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของข้าราชการครู ในจังหวัดพิจิตร พบว่า

1. การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงาน โดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้านของข้าราชการครู ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ยกเว้นด้านสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบระดับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของข้าราชการครูฯ ตามตัวแปรชีวสังคมและจิตวิทยา พบว่า

เพศชายและเพศหญิง มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ข้าราชการครูฯ เพศหญิง มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานด้านที่อยู่อาศัยมากกว่าข้าราชการครูฯ เพศชาย

อายุที่แตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ข้าราชการครูฯ ที่มีอายุน้อยกว่า มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานด้านที่อยู่อาศัยมากกว่า ข้าราชการครูฯ ที่มีอายุมากกว่า

ระดับการศึกษาต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ข้าราชการครูฯ ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานด้านกิจกรรมการใช้เวลาว่างมากกว่า ข้าราชการครูฯ ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

สถานภาพสมรส ต่างกัน มีการเตรียมตัว ก่อนการเกษียณอายุทำงาน โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูฯ ที่มีสถานภาพสมรสคู่ มีการเตรียม

ตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานด้านจิตใจและด้านร่างกายมากกว่าข้าราชการครูฯ ที่มีสถานภาพสมรสโสด และข้าราชการครูฯ ที่มีสถานภาพสมรสหม้าย/หย่า/แยก มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานด้านจิตใจมากกว่าข้าราชการครูฯที่มีสถานภาพสมรสโสด

ระดับภาระหนี้สินต่างกัน มีการเตรียมตัว ก่อนการเกษียณอายุทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูฯที่มีระดับภาระหนี้สินต่ำ มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานด้านทรัพย์สินเงินทองมากกว่าข้าราชการครูฯ ที่มีระดับภาระหนี้สินปานกลางและสูง

ทัศนคติที่ดีมากกว่าต่อการเกษียณอายุทำงาน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานทั้งโดยรวมและรายด้าน มากกว่าข้าราชการครูฯ ที่มีทัศนคติที่ด้อยกว่าต่อการเกษียณอายุทำงาน ยกเว้นด้านสัมพันธภาพในครอบครัวไม่พบความแตกต่างกัน

ระดับความเครียดจากภาระหนี้สินต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ตัวแปรที่สามารถทำนาย การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานได้ มี 2 ตัวแปรคือ ทัศนคติต่อการเกษียณอายุและระดับภาระหนี้สินต่ำกว่า 500,000 บาท

ฐานันต์ย์ เอื้อเพื่อ (2551) ศึกษาการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุสำหรับข้าราชการ สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ข้าราชการสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีอายุปัจจุบันเฉลี่ย 46 ปี เงินเดือนปัจจุบันเฉลี่ย 21,980 บาท อายุราชการปัจจุบัน 21 ปี 9 เดือน 4 วัน วางแผนในเรื่องแหล่งที่มาของรายได้ เมื่อเกษียณอายุ 60 ปี คือ เลือกรับเงินบำนาญ ร้อยละ 76.28 โดยให้เหตุผลในเรื่องเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิต มีเงินใช้จ่ายทุกเดือน มีสิทธิได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ใกล้เคียงกับเมื่อรับราชการและคิดว่าตนเองจะมีสุขภาพแข็งแรงน่าจะรับเงินบำนาญได้ยาวนาน และวางแผนประมาณการรายจ่ายพื้นฐานภายหลังการเกษียณอายุ 4 ด้าน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 261,100 บาทต่อปี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบด้วยมูลค่าเงินปัจจุบันกระแสเงินสดเข้าของรายได้และกระแสเงินสดออกของประมาณการรายจ่าย พบว่า ข้าราชการที่เป็นสมาชิก กบข. เลือกรับเงินบำนาญ มีการวางแผนทางการเงินที่ดี เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดเข้าสูงกว่ากระแสเงินสดออก มีเงินรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย ในการดำเนินชีวิตไปจนถึงสิ้นอายุขัย ข้าราชการที่ไม่เป็นสมาชิก กบข. เลือกรับเงินบำนาญ ยังมีการวางแผนทางการเงินที่ไม่ดี เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดเข้าต่ำกว่ากระแสเงินสดออก มีเงินรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ในการดำเนินชีวิตไปจนถึงสิ้นอายุขัย ส่วนข้าราชการที่เลือกรับเงินบำนาญ ทั้งที่เป็นสมาชิก กบข. และไม่ใช่

เป็นสมาชิก กบข.ยังมีการวางแผนทางการเงินที่ไม่ดี เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดเข้าต่ำกว่ากระแสเงินสดออก มีเงินรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ในการดำเนินชีวิตไปจนถึงอายุขัย

ศูนย์วิจัยธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) ศึกษาโครงการพัฒนาดัชนีการเกษียณอายุของข้าราชการและพนักงานของรัฐ พบว่า อายุเกษียณของข้าราชการทุกประเภท ควรมีฐานที่อายุ 65 ปี ทั้งนี้เนื่องจากว่า อายุเฉลี่ยของคนไทยมีมากขึ้นและสุขภาพโดยทั่วไปดีขึ้น อันเป็นผลจากนโยบายด้านการสาธารณสุขที่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ควรมีการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งการบริหารไว้ที่ประมาณ 4 ปี เพื่อป้องกันมิให้ข้าราชการหรือพนักงาน ดำรงอยู่ในตำแหน่งบริหารนานเกินไป นอกจากนี้ ข้าราชการสายวิชาการ ซึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งบริหาร แต่ใช้วิชาการและวิชาชีพขั้นสูงในการปฏิบัติงาน เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้พิพากษา อัยการ เป็นต้น ควรเกษียณอายุที่อายุ 70 ปี แต่ทั้งนี้ควรมีการประเมินประสิทธิภาพในการทำงาน พร้อมกับสุขภาพกายและใจทุกๆปี ตั้งแต่อายุ 65 ปี เป็นต้นไป

สุธิดา กิตติศรีวรพันธุ์ (2551) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า เจตคติต่อพฤติกรรมกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการและการรับรู้ความสามารถของตนในการปรับตัวภายหลังการเกษียณอายุราชการ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ ได้ร้อยละ .34 โดยศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมภายนอก 5 คู่ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการและการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การรับรู้ภาวะเศรษฐกิจของตนและการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การรับรู้ภาวะเศรษฐกิจของตนและการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน การรับรู้ความสามารถของตนในการปรับตัวภายหลังการเกษียณอายุราชการและการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ความสามารถของตนในการปรับตัวภายหลังการเกษียณอายุราชการและการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงาน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และการมีภาระเลี้ยงดูต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการไม่แตกต่างกัน

อัจฉรา ชิงรัมย์ (2551) ศึกษาปัจจัยกำหนดความต้องการทำงานหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษาข้าราชการครู โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสุขภาพ ตามลำดับ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทั้งด้านอายุ และกลุ่มอาชีพ แล้วนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยเหลือผู้เกษียณอายุให้ตรงกับ

ความต้องการมากที่สุด โดยกำหนดเป็นนโยบายด้านสวัสดิการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดกรอบแนวคิดทางด้านตัวแปรอิสระของการวิจัย ซึ่งได้แก่ ผู้อยู่ในอยู่ในอุปการะและรายได้หรือผลตอบแทนที่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุการทำงาน

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณราชการ กรณีศึกษาข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร” มีรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีการศึกษาซึ่งประกอบด้วยจำนวนประชากรและการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 50-60 ปี จำนวน 128 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 11 ข้อ ซึ่งลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านสังคม ที่มีผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
มาก	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก

ปานกลาง หมายถึงเห็นด้วยข้อความนั้นอยู่บ้าง
 น้อย หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
 น้อยที่สุด หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ในการแปลความหมายคะแนนระดับความคิดเห็น โดยมีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งระดับตามเกณฑ์ความหมายค่าคะแนนมีดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 107-108)

คะแนนเฉลี่ย

ระดับความคิดเห็น

คะแนนระหว่าง 4.21-5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับเห็นด้วยกับข้อความนี้มากที่สุด
คะแนนระหว่าง 3.41-4.20	หมายถึง	อยู่ในระดับเห็นด้วยกับข้อความนี้มาก
คะแนนระหว่าง 2.61-3.40	หมายถึง	อยู่ในระดับไม่แน่ใจกับข้อความนี้
คะแนนระหว่าง 1.81-2.60	หมายถึง	อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้
คะแนนระหว่าง 1.00-1.80	หมายถึง	อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากที่สุด

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
มาก	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
ปานกลาง	หมายถึงเห็นด้วยข้อความนั้นอยู่บ้าง
น้อย	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ในการแปลความหมายคะแนนระดับความคิดเห็น โดยมีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งระดับตามเกณฑ์ความหมายค่าคะแนนมีดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 107-108)

คะแนนเฉลี่ย

ระดับความคิดเห็น

คะแนนระหว่าง 4.21-5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับเห็นด้วยกับข้อความนี้มากที่สุด
คะแนนระหว่าง 3.41-4.20	หมายถึง	อยู่ในระดับเห็นด้วยกับข้อความนี้มาก
คะแนนระหว่าง 2.61-3.40	หมายถึง	อยู่ในระดับไม่แน่ใจกับข้อความนี้
คะแนนระหว่าง 1.81-2.60	หมายถึง	อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้
คะแนนระหว่าง 1.00-1.80	หมายถึง	อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากที่สุด

3. ปัจจัยด้านสุขภาพที่มีผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร

กรุงเทพมหานคร จำนวน 19 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
มาก	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
ปานกลาง	หมายถึงเห็นด้วยข้อความนั้นอยู่บ้าง
น้อย	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึงเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ในการแปลความหมายคะแนนระดับความคิดเห็น โดยมีการกำหนดเกณฑ์การแบ่งระดับตามเกณฑ์ความหมายค่าคะแนนมีดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 107-108)

คะแนนเฉลี่ย

ระดับความคิดเห็น

คะแนนระหว่าง 4.21-5.00	หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วยกับข้อความนี้มากที่สุด
คะแนนระหว่าง 3.41-4.20	หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วยกับข้อความนี้มาก
คะแนนระหว่าง 2.61-3.40	หมายถึง อยู่ในระดับไม่แน่ใจกับข้อความนี้
คะแนนระหว่าง 1.81-2.60	หมายถึง อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้
คะแนนระหว่าง 1.00-1.80	หมายถึง อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 ข้อ ซึ่งลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ทบทวนการศึกษาก่อนหน้า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำผลการศึกษามาสร้างเป็นแบบสอบถาม ทั้งนี้ได้พัฒนาแบบสอบถามจากงานวิจัยของนางสาวอัจฉรา ชิงรัมย์

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์เนื้อหาและโครงสร้างให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและขอความร่วมมือจากองค์กรของประชากรเพื่อขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ทำการรวบรวมแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ มาตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ หากมีข้อบกพร่องหรือขาดหายจะทำการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้ไปลงรหัสแบบสอบถามแต่ละชุด แล้วนำมาประมวลและวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร
- ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

โดยที่ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสังคม ทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสุขภาพของประชากร

- 2.1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

โดยที่ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

- 2.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$\mu = \frac{\sum x_i}{n}$$

โดยที่ μ แทน คะแนนเฉลี่ยหรือค่าเฉลี่ย

x_i แทน คะแนนข้อมูล

n แทน ขนาดของประชากร

2.3 ใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \mu)^2}$$

โดยที่ σ แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของประชากร

x_i แทน คะแนนข้อมูล

μ แทน คะแนนเฉลี่ยหรือค่าเฉลี่ย

n แทน ขนาดของประชากร

3. การวิเคราะห์การวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของประชากร

3.1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

โดยที่ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	เดือน													
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2		
1. กำหนดหัวข้อวิจัยและเสนอหัวข้อต่ออาจารย์ที่ปรึกษา	←→													
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย เอกสารอื่นๆและอินเทอร์เน็ต	←→													
3. ส่งหัวข้อวิจัยและชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาต่อคณะกรรมการดำเนินงานวิชาสัมมนาปัญหาทางธุรกิจ				←→										
4. ส่งความก้าวหน้าของงานวิจัยครั้งที่ 1(บทที่ 1) และปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา				←→										
5. ส่งความก้าวหน้าของงานวิจัยครั้งที่ 2(บทที่ 1-3) และปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา				←→										
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล								←→						
7. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล									←→					
8. ส่งความก้าวหน้าของงานวิจัยครั้งที่ 3 (ฉบับสมบูรณ์)และปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา											←→			

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ผลของข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณราชการ กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคิดเป็นจำนวนและร้อยละ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	35	27.3
หญิง	93	72.7
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนประชากรเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 72.7 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 27.3

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
50 ปี	14	10.9
51 ปี	17	13.3
52 ปี	11	8.6
53 ปี	10	7.8
54 ปี	8	6.3
55 ปี	17	13.3
56 ปี	14	10.9
57 ปี	9	7.0
58 ปี	14	10.9
59 ปี	8	6.3
60 ปี	6	4.7
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 51 หรือ 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.3 รองลงมาคือ 50 หรือ 56 หรือ 58 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ 52 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.6

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	31	24.2
สมรส	84	65.6
หม้าย	7	5.5
หย่าร้าง	6	4.7
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มี สถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 65.6 รองลงมาคือ โสด คิดเป็นร้อยละ 24.2 และหม้าย คิดเป็นร้อยละ 5.5

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
อนุปริญญา	9	7.0
ปริญญาตรี	78	60.9
ปริญญาโท	23	18.0
ปริญญาเอก	2	1.6
อื่นๆ	16	12.5
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.9 รองลงมาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 18.0 และระดับอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12.5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	5	3.9
10,000 - 20,000 บาท	36	28.1
20,001 - 30,000 บาท	49	38.3
มากกว่า 30,000 บาท	38	29.7
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีระดับรายได้อยู่ที่ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมามีระดับรายได้อยู่ที่ มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.7 และมีระดับรายได้อยู่ที่ 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.1

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือน

ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	18	14.1
10,001 - 20,000 บาท	77	60.2
20,001 - 30,000 บาท	25	19.5
มากกว่า 30,000 บาท	8	6.3
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.2 รองลงมาคือ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.5 และน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.1

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามผู้ที่อยู่ในอุปการะ

ผู้อยู่ในอุปการะ	จำนวน	ร้อยละ
บิดา มารดา	61	47.7
บุตร	31	24.2
ญาติ	8	6.3
อื่นๆ	28	21.9
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผู้อยู่ในอุปการะ คือ บิดา มารดา คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาคือ บุตร คิดเป็นร้อยละ 24.2 และ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 21.9

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
บ้านพักตนเอง	99	77.3
บ้านเช่า	21	16.4
บ้านพักข้าราชการ	6	4.7
อื่นๆ	2	1.6
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่อยู่คือ บ้านพักตนเอง โดยคิดเป็นร้อยละ 77.3 รองลงมาคือ บ้านเช่า คิดเป็นร้อยละ 16.4 และ บ้านพักข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 4.7

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	จำนวน	ร้อยละ
มี	30	23.4
ไม่มี	98	76.6
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว โดยคิดเป็นร้อยละ 76.6 และมีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 23.4

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทของการใช้จ่าย

ประเภทการใช้จ่าย	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	118	46.5
ค่าประกันชีวิต	50	19.7
การออม	74	29.1
อื่นๆ	12	4.7
รวม	254	100.0

หมายเหตุ : จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 128 รายและตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยคิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาคือ การออม คิดเป็นร้อยละ 29.1 และค่าประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 19.7

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	56	43.8
ชุมชนเมืองในต่างจังหวัด	34	26.6
นอกเขตชุมชนเมืองในต่างจังหวัด	34	26.6
อื่นๆ	4	3.1
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนา คือ กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาคือ ชุมชนเมืองในต่างจังหวัด หรือนอกเขตชุมชนเมืองในต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 26.6

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยคิดเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โค ยจำแนกตามปัจจัยด้าน
สังคม

ปัจจัยด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ความพึงพอใจต่อบทบาทข้าราชการในปัจจุบัน	33 (25.8)	45 (35.2)	45 (35.2)	5 (3.9)	0 (0)	3.83	0.861	มาก
ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน	28 (21.9)	78 (60.9)	21 (16.4)	1 (0.8)	0 (0)	4.04	0.645	มาก
ความพึงพอใจในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน	24 (18.8)	70 (54.7)	32 (25.0)	2 (1.6)	0 (0)	3.91	0.704	มาก
ความพึงพอใจต่อสวัสดิการของภาครัฐโดยรวม	15 (11.7)	51 (39.8)	50 (39.1)	8 (6.3)	4 (3.1)	3.51	0.896	มาก
ความพึงพอใจต่อสวัสดิการการศึกษาของบุตร	11 (8.6)	45 (35.2)	51 (39.8)	8 (6.3)	13 (10.2)	3.26	1.052	ปานกลาง
ความพึงพอใจสิทธิการรักษาพยาบาลที่ได้รับ	12 (9.4)	65 (50.8)	33 (25.8)	9 (7.0)	9 (7.0)	3.48	1.004	มาก
ความพึงพอใจต่อระบบการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินของรัฐ	22 (17.2)	42 (32.8)	49 (38.3)	11 (8.6)	4 (3.1)	3.52	0.980	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						3.65	0.88	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ ราชการในปัจจุบันด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.04$) มีความพึงพอใจในการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน ($\mu = 3.91$) มีความพึงพอใจต่อบทบาทข้าราชการในปัจจุบัน ($\mu = 3.83$) ความพึงพอใจต่อระบบการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินของรัฐ ($\mu = 3.52$) ความพึงพอใจต่อสวัสดิการของภาครัฐโดยรวม ($\mu = 3.51$) ความพึงพอใจสิทธิการรักษาพยาบาลที่ได้รับ ($\mu = 3.48$) ความพึงพอใจต่อสวัสดิการการศึกษาของบุตร ($\mu = 3.26$) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกตามปัจจัยด้าน เศรษฐกิจ

ปัจจัยด้าน เศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ต้องการมีรายได้ เพื่อการออม	63 (49.2)	41 (32.0)	24 (18.8)	0 (0)	0 (0)	4.30	0.769	มากที่สุด
ต้องการมีรายได้ เพียงพอกับ ค่าใช้จ่ายเท่านั้น	20 (15.6)	22 (17.2)	31 (24.2)	31 (24.2)	24 (18.8)	2.87	1.336	ปานกลาง
ต้องการมีรายได้ เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว	31 (24.2)	59 (46.1)	35 (27.3)	3 (2.3)	0 (0)	3.92	0.780	มาก
มีภาระครอบครัวที่ ต้องรับผิดชอบ	33 (25.8)	36 (28.1)	41 (32.0)	12 (9.4)	6 (4.7)	3.61	1.110	มาก
มีภาระหนี้สินต้อง รับผิดชอบ	22 (17.2)	30 (23.4)	25 (19.5)	24 (18.8)	27 (21.1)	2.97	1.403	ปานกลาง
ไม่ต้องการทำงาน หรือประกอบ อาชีพใดๆ	22 (17.2)	33 (25.8)	29 (22.7)	31 (24.2)	13 (10.2)	3.16	1.258	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.47	1.11	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการในปัจจัยด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการมีรายได้เพื่อการออม ($\mu = 4.30$) รองลงมาคือ ต้องการมีรายได้เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว ($\mu = 3.92$) มีภาระครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ ($\mu = 3.61$) ไม่ต้องการทำงานหรือประกอบอาชีพใดๆ ($\mu = 3.16$) มีภาระหนี้สินต้องรับผิดชอบ ($\mu = 2.97$) ต้องการมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายเท่านั้น ($\mu = 2.87$) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกตามปัจจัยด้านสุขภาพ

ปัจจัยด้านสุขภาพกาย	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
มีสุขภาพกายแข็งแรง	17 (13.3)	62 (48.4)	45 (35.2)	3 (2.3)	1 (0.8)	3.71	0.755	มาก
สุขภาพแข็งแรงดี สนับสนุนให้มีการวางแผนที่ดี	42 (32.8)	67 (52.3)	18 (14.1)	1 (0.8)	0 (0)	4.17	0.689	มาก
มีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกายก่อนเกษียณอายุราชการ	18 (14.1)	36 (28.1)	54 (42.2)	18 (14.1)	2 (1.6)	3.39	0.949	ปานกลาง
มีความรู้ในเรื่องการรักษาสุขภาพร่างกาย	15 (11.7)	30 (23.4)	57 (44.5)	25 (19.5)	1 (0.8)	3.26	0.933	ปานกลาง
ป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้	14 (10.9)	24 (18.8)	51 (39.8)	37 (28.9)	2 (1.6)	3.09	0.988	ปานกลาง
ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	17 (13.3)	27 (21.1)	45 (35.2)	29 (22.7)	10 (7.8)	3.09	1.132	ปานกลาง

สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทางด้านร่างกายได้	19 (14.8)	29 (22.7)	75 (58.6)	5 (3.9)	0 (0)	3.48	0.794	มาก
สูบบุหรี่เป็นประจำมีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย	71 (55.5)	39 (30.5)	7 (5.5)	3 (2.3)	8 (6.3)	4.27	1.097	มากที่สุด
ดื่มสุร่าเป็นประจำมีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย	71 (55.5)	40 (31.3)	5 (3.9)	3 (2.3)	9 (7.0)	4.26	1.124	มากที่สุด
โรคประจำตัวมีผลต่อการวางแผนใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ	41 (32.0)	56 (43.8)	23 (18.0)	3 (2.3)	5 (3.9)	3.98	0.976	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						3.65	0.88	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการในปัจจัยด้านสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสูบบุหรี่เป็นประจำ มีผลกระทบต่อสุขภาพ ($\mu = 4.27$) รองลงมาคือ ดื่มสุร่าเป็นประจำมีผลกระทบต่อสุขภาพ ($\mu = 4.26$) สุขภาพแข็งแรงดีสนับสนุนให้มีการวางแผนที่ดี ($\mu = 4.17$) โรคประจำตัวมีผลต่อการวางแผนใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ($\mu = 3.98$) สุขภาพกายแข็งแรง ($\mu = 3.71$) สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทางด้านร่างกายได้ ($\mu = 3.48$) มีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกายก่อนเกษียณอายุราชการ ($\mu = 3.39$) มีความรู้เรื่องการรักษาสุขภาพร่างกาย ($\mu = 3.26$) ป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้ ($\mu = 3.09$) และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ออกกำลังกาย ($\mu = 3.09$) ตามลำดับ

ตารางที่ 14(ต่อ) แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกตามปัจจัย
ด้านสุขภาพ

ปัจจัยด้านสุขภาพจิต	ระดับความคิดเห็น					μ	σ	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
มีความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบัน	26 (20.3)	63 (49.2)	35 (27.3)	2 (1.6)	2 (1.6)	3.85	0.814	มาก
มีสุขภาพจิตที่ดี	26 (20.3)	84 (65.6)	13 (10.2)	5 (3.9)	0 (0)	4.02	0.681	มาก
ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ได้ดี	15 (11.7)	75 (58.6)	34 (26.6)	4 (3.1)	0 (0)	3.79	0.683	มาก
เตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการจิตใจให้กับตนเอง	15 (11.7)	52 (40.6)	43 (33.6)	17 (13.3)	1 (0.8)	3.49	0.896	มาก
ยอมรับและเข้าใจสภาพจิตใจของตนเองได้ดี	26 (20.3)	78 (60.9)	21 (16.4)	3 (2.3)	0 (0)	3.99	0.682	มาก
เข้าใจตนเองและเข้าใจคนอื่นเพิ่มขึ้น	13 (10.2)	83 (64.8)	31 (24.2)	1 (0.8)	0 (0)	3.84	0.594	มาก
ไม่รู้สึกรีซิดและไม่กดดันในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ	26 (20.3)	66 (51.6)	29 (22.7)	5 (3.9)	2 (1.6)	3.85	0.843	มาก
ไม่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตข้างหน้า	15 (11.7)	56 (43.8)	51 (39.8)	3 (2.3)	3 (2.3)	3.60	0.817	มาก
เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมและสามารถช่วยเหลือสังคมได้	25 (19.5)	54 (42.2)	47 (36.7)	2 (1.6)	0 (0)	3.80	0.767	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						3.80	0.75	มาก

จากตารางที่ 14(ต่อ) พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการในปัจจุบันด้านสุขภาพจิตอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีสุขภาพจิตที่ดี ($\mu = 4.02$) รองลงมาคือ ยอมรับและเข้าใจสภาพจิตใจของตนเองได้ดี ($\mu = 3.99$) มีความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบัน ($\mu = 3.85$) ไม่รู้สึกเครียดและไม่กดดันในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ($\mu = 3.85$) เข้าใจตนเองและเข้าใจคนอื่นเพิ่มมากขึ้น ($\mu = 3.84$) เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมและสามารถช่วยเหลือสังคมได้ ($\mu = 3.80$) ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ได้ดี ($\mu = 3.79$) ไม่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตข้างหน้า ($\mu = 3.60$) เตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการใจให้กับตนเอง($\mu = 3.49$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามโดยคิดเป็นร้อยละ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามลักษณะการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

ลักษณะการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ	ลำดับความสำคัญ					
	1	2	3	4	5	6
อยู่กับครอบครัว	74 (57.8)	23 (18.0)	18 (14.1)	8 (6.3)	4 (3.1)	1 (0.8)
ท่องเที่ยว	13 (10.2)	29 (22.7)	35 (27.3)	34 (26.6)	12 (9.4)	5 (3.9)
ทำประโยชน์เพื่อสังคม	3 (2.3)	16 (12.5)	15 (11.7)	45 (35.2)	38 (29.7)	11 (8.6)
ประกอบอาชีพ	18 (14.1)	2 (1.6)	3 (2.3)	3 (2.3)	16 (12.5)	86 (67.2)
ดูแลบุตรหลาน	15 (11.7)	27 (21.1)	13 (10.2)	17 (13.3)	39 (30.5)	17 (13.3)
ทำงานอดิเรก	5 (3.9)	44 (34.4)	31 (24.2)	27 (21.1)	13 (10.2)	8 (6.3)

หมายเหตุ : จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 128 รายและเรียงลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ตามลำดับ

จากตารางที่ 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ระดับความสำคัญในการอยู่กับครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาคือ ทำงานอดิเรก คิดเป็นร้อยละ 34.4 และการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 27.3

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามลักษณะการรับเงินสวัสดิการ

รูปแบบเงินสวัสดิการที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
เงินบำนาญ	14	10.9
เงินบำนาญ	114	89.1
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกรับเงินบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 89.1 และเลือกรับเงินบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 10.9

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่อสัปดาห์

ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 1 ชั่วโมง	9	7.0
ระหว่าง 1 - 2 ชั่วโมง	22	17.2
ระหว่าง 2 - 3 ชั่วโมง	12	9.4
ระหว่าง 3 - 4 ชั่วโมง	24	18.8
ระหว่าง 4 - 5 ชั่วโมง	22	17.2
มากกว่า 5 ชั่วโมง	39	30.5
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากที่สุดคือมากกว่า 5 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาคือ ระหว่าง 3 - 4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 18.8 และ 1 - 2 ชั่วโมงหรือระหว่าง 4 - 5 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 17.2

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะความถี่ในการทำกิจกรรมต่อสัปดาห์

ความถี่ในการทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1 – 2 ครั้งต่อสัปดาห์	55	43.0
3 – 4 ครั้งต่อสัปดาห์	38	29.7
5 – 6 ครั้งต่อสัปดาห์	16	12.5
7 – 8 ครั้งต่อสัปดาห์	13	10.2
มากกว่า 8 ครั้งต่อสัปดาห์	6	4.7
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ในการทำกิจกรรม 1 – 2 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.0 รองลงมาคือ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 29.7 และ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 12.5

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม

ช่วงเวลาที่เหมาะสม	จำนวน	ร้อยละ
8.01 – 12.00น.	62	48.4
12.01 – 16.00น.	13	10.2
16.01 – 20.00น.	35	27.3
20.01 – 24.00น.	6	4.7
24.01 – 4.00น.	1	0.8
4.01 – 8.00น.	11	8.6
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมมากที่สุดคือ 8.01 – 12.00น. คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาคือ 16.01 – 20.00น. คิดเป็นร้อยละ 27.3 และ 12.01 – 16.00น. คิดเป็นร้อยละ 10.2

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม

สถานที่ในการทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
บ้าน	82	64.1
ที่ทำงาน	9	7.0
สวนสาธารณะ	12	9.4
อื่นๆ	25	19.5
รวม	128	100.0

*อื่นๆ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว หรือแล้วแต่กิจกรรมที่ทำ

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกที่จะทำกิจกรรมที่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมาคือ สถานที่อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 19.5 และสวนสาธารณะคิดเป็นร้อยละ 9.4

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละจำแนกตามบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อน	27	21.1
คู่สมรส	29	22.7
บุตรหลาน	25	19.5
บิดามารดา	7	5.5
อื่นๆ	40	31.3
รวม	128	100.0

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีผู้เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมมากที่สุด คือ บุคคลอื่นๆคิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมาคือ คู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 22.7 และเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 21.1

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณราชการ กรณีศึกษาข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร สรุปผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อมูลส่วนบุคคลและลักษณะทั่วไปแยกตามปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย 35 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 เป็นเพศหญิง 93 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 หรือ 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.3 รองลงมา มีอายุ 50 หรือ 56 หรือ 58 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ 52 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.6 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 65.60 รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 24.2 และสถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 5.5 การศึกษา จำนวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.9 รองลงมา ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 18.0 และระดับระดับอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12.5 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่มีระดับรายได้อยู่ที่ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมา มีระดับรายได้ที่ ระดับรายได้ที่มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.7 และระดับรายได้ที่ 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.1 ค่าใช้จ่ายต่อเดือนส่วนใหญ่มีระดับค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.2 รองลงมา มีระดับค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.5 และระดับค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.1 ผู้ที่อยู่ในอุปการะของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมา คือ อนุตร คิดเป็น 24.2 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 21.9 ที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบ้านพักตนเอง โดยคิดเป็นร้อยละ 77.3 รองลงมา เป็นบ้านเช่า คิดเป็นร้อยละ 16.4 และบ้านพักข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 4.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 76.6 และมีโรคประจำตัว

คิดเป็นร้อยละ 23.4 ประเภทของการใช้จ่ายของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยคิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาคือ การออม คิดเป็นร้อยละ 29.1 และค่าประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 19.7 ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่นิคมอุตสาหกรรมที่กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาภูมิลำเนาอยู่ที่ชุมชนเมืองในต่างจังหวัดหรือนอกเขตชุมชนเมืองในต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 26.6

จากข้อมูลประชากรสามารถอธิบายได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 51 หรือ 55 ปี ไม่มีโรคประจำตัว สถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท มีค่าใช้จ่ายต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ผู้ที่อยู่ในอุปการะเป็นบิดามารดาและมีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยของการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณราชการ กรณีศึกษาข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.65$) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.04$) รองลงมาคือมีความพึงพอใจในการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน ($\mu = 3.91$) และมีความพึงพอใจต่อบทบาทข้าราชการในปัจจุบัน ($\mu = 3.83$)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.47$) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการมีรายได้เพื่อการออม ($\mu = 4.30$) รองลงมาคือ ต้องการมีรายได้เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว ($\mu = 3.92$) และมีภาระครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ ($\mu = 3.61$)

ปัจจัยด้านสุขภาพ การวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ในปัจจัยด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.65$) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นประจำ มีผลกระทบต่อสุขภาพมาก ($\mu = 4.27$) รองลงมาคือ ดื่มสุรเป็นประจำมีผลกระทบต่อสุขภาพ ($\mu = 4.26$) และสุขภาพแข็งแรงดีสนับสนุนให้มีการวางแผนที่ดี ($\mu = 4.17$) ด้านสุขภาพจิต อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.80$) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสุขภาพจิตที่ดี ($\mu = 4.02$) รองลงมาคือ ยอมรับและเข้าใจสภาพจิตใจของตนเองได้ดี ($\mu = 3.99$) และมีความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบัน ($\mu = 3.85$)

ส่วนที่ 3 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

จากการศึกษา วิจัยการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการและพนักงานสังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ต้องการ

อยู่กับครอบครัวมากที่สุดหลังจากเกษียณอายุราชการ และทำงานอดิเรกในบ้าน เช่น ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ ทำงานบ้าน เป็นต้น รองลงมาคือ ต้องการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อน ทำประโยชน์เพื่อสังคม แลกเปลี่ยน และการประกอบอาชีพ ตามลำดับ มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่อสัปดาห์ มากกว่า 5 ชั่วโมง มีความถี่ในการทำกิจกรรมประมาณ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีช่วงเวลาในการทำกิจกรรมมากที่สุดคือ ช่วง 8.01-12.00 น. สถานที่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการทำกิจกรรมมากที่สุดคือ ที่บ้าน บุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมมากที่สุดคือ คู่สมรส เนื่องจากครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตและต้องการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข และประชากรส่วนใหญ่ต้องการเลือกรับเงินสวัสดิการในรูปของเงินบำนาญมากกว่าที่จะเลือกรับเงินบำนาญ เพราะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวมากกว่า และทำให้มีรายได้เพื่อค่าใช้จ่ายทุกเดือน ส่วนผู้ที่ต้องการรับเงินสวัสดิการในรูปของเงินบำนาญ เพราะต้องการนำเงินไปลงทุนในกิจการ หรือชำระหนี้ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณราชการ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. วิจัยส่วนบุคคลกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 51 และ 55 ปี ไม่มีโรคประจำตัว มีสถานภาพสมรสแล้ว การศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี โดยมี บิดา มารดา ที่ต้องดูแลและรับผิดชอบ พักอาศัยอยู่บ้านพักตนเอง

2. วิจัยด้านสังคมกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ประกอบด้วย บทบาททางสังคมในปัจจุบัน และสวัสดิการของภาครัฐ

2.1 บทบาททางสังคมในปัจจุบัน จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบทบาทในปัจจุบันมากที่สุดและมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงส่งผลให้การทำงานเป็นไปได้อย่างดี

2.2 สวัสดิการของภาครัฐ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสวัสดิการของภาครัฐโดยรวม เนื่องจากเป็นสิทธิประโยชน์ที่ ได้รับนอกเหนือจากผลตอบแทนที่ได้รับในแต่ละเดือน

ผลการศึกษาวิจัยด้านสังคมนี้สอดคล้องกับ ฐมิ นริชชาติ (2547) พบว่า ผู้เกษียณให้ความสำคัญกับการค้นคว้าและศึกษาเพิ่มเติม ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี มาก มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ได้ รับปัจจัยพื้นฐานอย่างเพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินชีวิต และมีความพึงพอใจต่อความเป็นอยู่เพิ่มขึ้น

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ เกี่ยวกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ประกอบด้วย ความต้องการรายได้หรือผลตอบแทน พบว่า จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ต้องการมีรายได้เพื่อการออม ต้องการมีรายได้เพื่อใช้จ่ายส่วนตัวและมีภาระที่ต้องรับผิดชอบ เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันอยู่ในช่วงถดถอย เงินจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ชิงรัมย์ (2551 : 83) ที่กล่าวว่าประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการรายได้เท่ากับจำนวนเงินขั้นสุดท้ายที่เคยได้รับในระดับมาก ต้องการมีรายได้เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว และมีภาระครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบหลังจากเกษียณอายุราชการ

4. ปัจจัยด้านสุขภาพกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ ประกอบด้วย สุขภาพกาย และ สุขภาพจิต

4.1 สุขภาพกาย จากการศึกษาวินิจฉัยชี้ให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อสุขภาพกายเป็นอย่างมาก โดยการไม่มีโรคประจำตัวสนับสนุนให้มีการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการที่ดี นอกจากนี้ประชากรส่วนใหญ่ยังเป็นบุคคลที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดีซึ่งจะสนับสนุนการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการได้ดีอีกด้วย

4.2 สุขภาพจิต จากการศึกษาวินิจฉัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่คิดว่าตนเป็นบุคคลที่ยังมีคุณค่าต่อสังคมและมีสุขภาพจิตที่ดี การเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดีในปัจจุบัน และมีความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบัน รวมถึงสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ได้ดี ล้วนส่งผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

ผลการศึกษาวินิจฉัยด้านสุขภาพนี้ได้สอดคล้องกับ กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527, อ้างถึงใน บรรลุ ศิริพานิช 2536 : 47) พบว่า ผู้เกษียณอายุราชการส่วนใหญ่ปรับตัวได้ดีภายหลังเกษียณ โดยผู้เกษียณอายุที่มีสถานภาพทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี จะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีสุขภาพไม่ดี

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการเก็บรวบรวม ข้อมูลซึ่งมีเวลาค่อนข้างน้อย ทำให้ไม่สามารถเก็บแบบสอบถามได้ครบตามจำนวนที่กำหนด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามใส่ใจในเรื่องความพร้อมเกี่ยวกับสุขภาพกาย และสุขภาพจิตก่อนการเกษียณอายุราชการ รวมถึงการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงดี ทำให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดีผู้สูงอายุควรใช้เวลาที่มีอยู่มากมาย

สำหรับกิจกรรมที่หลากหลาย ควรผ่อนคลายด้วยการสันทนาการ งานอดิเรก การศึกษา การเดินทาง การทำสวน ตามความสนใจ ยอมรับโอกาสใหม่ๆ ประสบการณ์ใหม่ๆ และทำบทบาทนั้น ให้ดีที่สุด ผ่อนคลายความเครียด จะทำให้ชีวิตมีความสุขและมีความหมาย

2. หน่วยงาน ควรจัดหากิจกรรมหรือจัดการฝึกอบรมให้กับพนักงาน ในการวางแผนการใช้ชีวิตหลังการเกษียณอายุราชการ เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆเกี่ยวกับการเกษียณอายุ ให้กับพนักงานในหน่วยงาน เช่น การวางแผนด้านการเงิน สุขภาพ เป็นต้น

3. ผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ทำให้สถานภาพของผู้สูงอายุและบทบาทต่างๆเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีการปรับตัว ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆของสังคมได้ในระดับหนึ่ง และเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ หน่วยงานควรจัดหาสวัสดิการที่จำเป็นและสำคัญให้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม อาจไม่มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามบางรายอาจให้ข้อมูลที่ผิด ไม่ตรงกับความเป็นจริง ผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้ระยะเวลากับผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อที่จะได้ข้อมูลตามความเป็นจริงและทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีประสิทธิภาพ

2. ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจจะยังไม่ครอบคลุม ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลหรือแจกแบบสอบถาม ควรจะมีอายุที่แตกต่างกันหรือกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และแตกต่างจากกลุ่มเดิมในการวิจัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1.หนังสือ

กุลยา ตันติผลาชีวะ. การพยาบาลผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2524.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 108 ชีวิต สูตรด้านวิกฤตวัยชรา. กรุงเทพฯ : ส เอเชียเพรส, 2543.

เจก ชนะศิริ. ทำอะไรจะปราศจากโรคและชะลอความชรา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แปลนพับ
ลิชซิ่ง จำกัด, 2532.

นิศา ชูโต. รายงานการวิจัยเรื่องคนชราไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย, 2525.

บรรลุ ศิริพานิช. คู่มือเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุงาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พี ที เอ เบสท์ ซัพ
พลาย, 2537.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,
2540.

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และ คนอื่นๆ. ความทันสมัย ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองและปัญหาบางประการ
ของคนชรา : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์, 2523.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2538. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์, 2538.

วิจิตร บุญยะโทตระ. คู่มือเกษียณอายุ. กรุงเทพฯ : สามัคคีสาร (ดอกหญ้า), 2537.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2530.

สมศรี กันธมาลา. การส่งเสริมบทบาทของผู้เกษียณอายุให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2529.

สุชาติ โสมประยูร. สุขวิทยา(ฉบับปรับปรุงใหม่). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2528.

สุรกุล เจนอบรม. วิทยาการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

2.บทความ

จรรยา เสียงเสนาะ. “เพื่อความสุขในวัยสูงอายุ.” วารสารสุศึกษา 7, 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2527) : 36 - 39.

3.วิทยานิพนธ์

ฐานิตย์ เอื้อเพื่อ. “การวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุสำหรับข้าราชการ สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.” สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณัฒิต สาขาวิชาการบัญชี บัณัฒิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2551.

ดวงสมร เห่ววิพัฒน์. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของข้าราชการตำรวจหลังเกษียณอายุราชการในเขตกรุงเทพมหานคร.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณัฒิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณัฒิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.

ทิพาพร ทองสว่าง. “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของผู้ใหญ่วัยกลางคน.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณัฒิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณัฒิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

ธาดา วิมลวัตรเวที. “การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ.” งานวิจัยทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2542 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.

ปราโมทย์ วังสะอาด. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณัฒิต สาขาวิชาประชากรศึกษา บัณัฒิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.

พิมพ์พิมพ์ โพธิ์ปักขีย์. “ปัจจัยทางชีวสังคม ทศนคติต่อการเกษียณอายุ ความเครียดจากภาระหนี้สินกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดพิจิตร.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณัฒิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณัฒิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

มธุริน วรศักดิ์. “ปัจจัยทางชีวสังคม ทศนคติต่อการเกษียณอายุ และบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงาน : กรณีศึกษาพนักงานสายปฏิบัติการ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)สำนักงานใหญ่.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณัฒิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณัฒิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

มาลี ใหญ่สูงเนิน. “ความต้องการเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการต่างกลุ่มอายุ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.”

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

รสลิน วิทย์วงษ์กั้วพ. “ปัจจัยทางชีวสังคม สุขภาพจิต และความเข้มแข็งในการมองโลกกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของข้าราชการก่อนเกษียณสังกัดกรมชลประทาน.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

วันชัย แก้วสุมาลี. “ความเชื่อ ทักษะชีวิต และพฤติกรรมภาวะเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของคนทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร ร.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.

ศศิดา นรินชนชาติ. “การศึกษาความต้องการเตรียมตัวก่อนการเกษียณของข้าราชการก่อนเกษียณในหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนกลาง.” วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

ศศิมา ทวีสิน. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเตรียมตัวในการดำรงชีวิตเมื่อเกษียณอายุของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

ศิริวรรณ สีนไชย. “ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ศูนย์วิจัยธรรมวิทยาสาสตร์และเทคโนโลยี. “โครงการพัฒนาศูนย์การเกษียณอายุของข้าราชการและพนักงานของรัฐ.” คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สมฤดี ชัมภิตดิคุณ. “การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของบุคลากรฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

สุธิดา กิติศิริวรรณ. “ปัจจัยทางจิตสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะเตรียมตัวเกษียณอายุราชการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

อัจฉรา ชิงรัมย์. “การศึกษาปัจจัยกำหนดความต้องการทำงานหลังเกษียณอายุราชการ : กรณีศึกษาข้าราชการครูโรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

อัมพร เฉลิมฉัตร. “การเตรียมตัวสำหรับชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ : กรณีศึกษาจากข้าราชการครูบ้านนาญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.

อัมพา วรวิฒนชัย. “การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของข้าราชการบ้านนาญ สังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งอยู่ในและนอกชมรม ผู้สูงอายุ.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2532.

4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมประมง. ประวัติกรมประมง [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2554. สืบค้นจาก www.fisheries.go.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 1 มกราคม 2550. สืบค้นจาก <http://dit.dru.ac.th/home/023/psychology/chap5.html>

วิวรรณ ชาราห์รัฐโชติ. การวางแผนเพื่อชีวิตหลังเกษียณ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 18 กรกฎาคม 2554 สืบค้นจาก www.bangkokbiznews.com

หอประวัติกรมประมงคลังความรู้ ทรัพยากรสัตว์น้ำ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน 2554 สืบค้นจาก www.ryt9.com/s/tpd/1177975

ภาษาต่างประเทศ

1. หนังสือ

Leedy, J.J and Wynbrandt, J. Executive Retirement. New York : Facts on File Publication, 1987.

Burnside, Irrene Mortenson. Nursing and The Aged. 2nd ed. New York : Mc. Graw-Hill Book Company, 1981.

2. วิทยานิพนธ์

Atchley, R.C and J. Robinson. “Attitudes Toward Retirement and Distance from the Event Research on Aging.” London : Addison- Wesley, 1982.

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ชุดที่.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยกำหนดวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ กรณีศึกษา ข้าราชการและพนักงาน

สังกัดกรมประมงเกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ : เพื่อการศึกษาปัจจัยกำหนดการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยประกอบการศึกษาของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการธุรกิจทั่วไป มหาวิทยาลัย ศิลปากร
2. ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณะ
3. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ
 - ตอนที่ 3 ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับารวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่เป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ ปี

3. สถานภาพ

1. โสด

2. สมรส

3. หย่าร้าง

4. หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. อนุปริญญา

2. ปริญญาตรี

3. ปริญญาโท

4. ปริญญาเอก

5. อื่นๆ โปรดระบุ

5. ระดับรายได้จากการรับราชการต่อเดือน

1. น้อยกว่า 10,000 บาท

2. 10,001 – 20,000 บาท

3. 20,001 – 30,000 บาท

4. มากกว่า 30,000 บาท

6. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน

1. น้อยกว่า 10,000 บาท

2. 10,001 – 20,000 บาท

3. 20,001 – 30,000 บาท

4. มากกว่า 30,000 บาท

7. เมื่อท่านเกษียณอายุราชการ บุคคลที่ท่านต้องรับผิดชอบ

1. บิดา มารดา

2. บุตร

3. ลูกพี่

4. อื่นๆ โปรดระบุ

8. ปัจจุบันท่านพักอาศัยอยู่ในที่ประเภทใด

1. บ้านพักตนเอง

2. บ้านเช่า

3. บ้านพักข้าราชการ

4. อื่นๆ โปรดระบุ

9. ปัจจุบันท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่

1. มี โปรดระบุ.....

2. ไม่มี

10. เมื่อท่านเกษียณอายุราชการแล้ว ท่านคิดว่าจะมีค่าใช้จ่ายส่วนตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

2. ค่าประกันชีวิต

3. การออม

4. อื่นๆ โปรดระบุ

11. ภูมิลำเนาของท่าน

1. กรุงเทพมหานคร
 2. ชุมชนเมืองในต่างจังหวัด
 3. นอกเขตชุมชนเมืองในต่างจังหวัด
 4. อื่นๆ โปรดระบุ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่เป็นจริงมากที่สุด

- ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น มากที่สุด เท่ากับ 5
 ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น มาก เท่ากับ 4
 ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น ปานกลาง เท่ากับ 3
 ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น น้อย เท่ากับ 2
 ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น น้อยที่สุด เท่ากับ 1

ปัจจัยด้านสังคม

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
• บทบาททางสังคม					
12. ท่านมีความพึงพอใจต่อบทบาทข้าราชการในปัจจุบันของท่าน					
13. ท่านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของท่าน					
14. ท่านมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน					
• สวัสดิการของภาครัฐ					
15. ท่านมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่ท่านได้รับโดยรวม					
16. ท่านมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการการศึกษาของบุตร					
17. ท่านมีความพึงพอใจสิทธิการรักษาพยาบาลที่ได้รับ					
18. ท่านมีความพึงพอใจต่อระบบการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินของภาครัฐ					

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
● ความต้องการรายได้หรือผลตอบแทน					
19. ท่านต้องการรายได้เพื่อการออม					
20. ท่านต้องการมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายเท่านั้น					
21. ท่านต้องการมีรายได้เพื่อใช้จ่ายส่วนตัว เช่น การท่องเที่ยว รักษาพยาบาล เป็นต้น					
22. ท่านมีการระบอครัวที่ต้องรับผิดชอบ					
23. ท่านมีการหนี้สินต้องรับผิดชอบ					
24. ท่านไม่ต้องการทำงานหรือประกอบอาชีพใดๆ					

ปัจจัยด้านสุขภาพ

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
● สุขภาพกาย					
25. ปัจจุบันท่านมีสุขภาพกายแข็งแรง					
26. การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี สนับสนุนให้ท่านมีการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการที่ดี					
27. ท่านมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย ก่อนเกษียณอายุราชการ					
28. ท่านมีความรู้ในเรื่องของการรักษาสุขภาพร่างกาย					
29. ท่านสามารถป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้					
30. ท่านได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เช่น การออกกำลังกาย					

31. ท่านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทางด้านร่างกายได้					
32. การสูบบุหรี่เป็นประจำ มีผลกระทบต่อสุขภาพกาย					
33. การดื่มสุราเป็นประจำ มีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย					
34. การมีโรคประจำตัวมีผลต่อการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ					
● สุขภาพจิต					
35. ท่านมีความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบัน					
36. ท่านเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี					
37. ท่านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ได้ดี					
38. ท่านมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของการบริหารจัดการจิตใจให้กับตนเอง					
39. ท่านสามารถยอมรับและเข้าใจสภาพจิตใจของตนเองได้ดี					
40. ท่านสามารถเข้าใจตนเองและเข้าใจคนอื่นเพิ่มมากขึ้น					
41. ท่านไม่รู้สึกรีบเร่งและไม่เกิดความกดดันในการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการ					
42. ท่านไม่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตข้างหน้า					
43. ท่านคิดว่าท่านเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมและสามารถช่วยเหลือสังคมได้					

ผลงานวิจัยนักรักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่เป็นจริงมากที่สุด

44. ลักษณะของการวางแผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ (โปรดเรียงลำดับ)

☐ 1. อยู่กับครอบครัว	☐ 2. ท่องเที่ยว
☐ 3. ทำประโยชน์เพื่อสังคม	☐ 4. ประกอบอาชีพ
☐ 5. ดูแลบุตรหลาน	☐ 6. ทำงานอดิเรก

45. เมื่อท่านเกษียณอายุราชการ ท่านจะเลือกรับเงินสวัสดิการรัฐในรูปแบบใด

☐ 1. รับบำนาญ เนื่องจาก.....
☒ 2. รับบำนาญ เนื่องจาก.....

46. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม(ต่อสัปดาห์)

☐ 1. ไม่เกิน 1 ชั่วโมง	☐ 2. ระหว่าง 1-2 ชั่วโมง
☐ 3. ระหว่าง 2-3 ชั่วโมง	☐ 4. ระหว่าง 3-4 ชั่วโมง
☐ 5. ระหว่าง 4-5 ชั่วโมง	☐ 6. มากกว่า 5 ชั่วโมง

47. ความถี่ในการทำกิจกรรมต่อสัปดาห์

☐ 1. 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	☐ 2. 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์
☐ 3. 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์	☐ 4. 7-8 ครั้งต่อสัปดาห์
☐ 5. มากกว่า 8 ครั้งต่อสัปดาห์	

48. ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม

☐ 1. 8.01 – 12.00 น.	☐ 2. 12.01 – 16.00 น.
☐ 3. 16.01 – 20.00 น.	☐ 4. 20.01 – 24.00 น.
☒ 5. 24.01 – 04.00 น.	☐ 6. 04.01 – 08.00 น.

49. สถานที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม

☐ 1. ที่บ้าน	☐ 2. ที่ทำงาน
☐ 3. สวนสาธารณะ	☐ 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....

50. บุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม

☐ 1. เพื่อน	☐ 2. คู่สมรส
☐ 3. บุตรหลาน	☐ 4. บิดา มารดา
☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวนลัทพร กาพักดี
 ที่อยู่ 214 หมู่ 15 ตำบลหนองมะค่าโมง อำเภอด่านช้าง
 จังหวัดสุพรรณบุรี 72180

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2550 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจาก โรงเรียนนครณัฐศึกษาลัย
 จังหวัดสุพรรณบุรี สายศิลป์-คำนวณ
 พ.ศ.2554 ศึกษาต่อระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวนุชญา สุนทรกำจรพานิช
 ที่อยู่ 955/46 ถ.ขุนสรรค์ ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง
 จังหวัดสิงห์บุรี 16000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2550 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจาก โรงเรียนนครสวรรค์
 จังหวัดนครสวรรค์ สายวิทย์-คณิต
 พ.ศ.2554 ศึกษาต่อระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี